Posamezna številka Din 1·—. Poštnina plačana v gotovini.
ŠTEV. 46. V LJUBLJANI, v torek, dne 24. marca 1925. LETO II.

NARODNI DNEVNIK

Izhaja vsak dan opoldne, izvzemši nedelj in praznikov.
Mesečna naročnina: V Ljubljani in po pošti: Din 20·—, inozemstvo Din 30·—.

Neodvisen političen list.
UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO: SIMON GREGORČIČEVA ULICA ŠTEV. 13.
TELEFON ŠTEV. 552.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.
Pismenim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.
Račun pri poštnem ček. uradu štev. 18.688.

V znamenju brahijalnosti.

Verifikacijska debata v plenumu skupščine se je prevrgla kar takoj prvi dan v dejanski napad med narodnimi poslanci. To ne obeta dobrega, je pa razumljivo, če pomislimo, kako so se z neverjetnim cinizmom vršili verifikacijski posli že v odboru, ki je enostavno delal vse na povelje vlade. Kot v turški drajni se je sekal mandat za mandatom opozicije, dokler ni z vso brutalnostjo prišlo do eksodusa opozicionalnih članov odbora in nato do proslulega »soglasnega« sprejetja — kakor je javil napreden slovenski dnevnik v naslovu — sprejetja predloga, da se uničijo vsi mandati HRSS.

Nasilje rodi nasilje in sedanji mogotci to vedo; ne zavedajo se pa menda, da se nasilje z nasiljem lahko tudi uniči in da je državnik, ki se poda na ta izzivajoča politična pota, udarjen s slepoto. Oni pač mislijo, da imajo vse karte v rokah sami, da jih izigrajo po volji, kadar in kakor bi se jim baš zljubilo. Toda vsa politična zgodovina nas uči drugače. Morda so borbe proti nasilju dolgotrajne, morda težke žrtve, tem težji pa je obračun in tem sigurnejša propast povzročitelja nasilja. Ne rabimo posezati daleč nazaj, saj je naša država sama nastala na razvalinah nasilnika. Takega konca si pač noben sin našega naroda ne more želeti za svobodno našo zemljo. Zato pa se mora strniti danes vse, kar ima pred sabo en edin in svet cilj: človeka vredno življenje v svobodni državi!

Čim tesneje bodo vezi med skupinami v tem oziru in čim izrazitejši program brez besedičenja, tem preje bo cilj dosežen.

Ideje so močnejše od posameznikov. Tirančke bo odnesel prvi piš močne ideje, ko se zadržani elementi sproste. Pozdravljamo kot prvi jasni pozitivni program poslanico, ki jo je prečital g. Davidović v skuščini. Nehote se ob čitanju tega programa porodi vprašanje, ali je res potrebno toliko boja, toliko nesreče za dosego tega tako jasnega in samega po sebi razumljivega programa. Saj ne izraža ničesar, kar ne bi bilo po civiliziranem svetu že uvedeno, že gotovo dejstvo, ničesar proti državi ne proti narodu, ampak same zahteve, ki so zanje dajali življenje najboljši sinovi bodisi srbski, hrvatski ali pa slovenski.

Za ta cilj je vendarle, žal, še potrebna borba. Toda čim nam je to jasno, potem ne sme biti dvoma, da je treba po začrtani poti naprej, v dvomu je propast, v mladeniškem zanosu ideje pa neodoljiva moč.

Blok narodnega sporazuma je nastopil to pot, nazaj ni koraka! Za njim gre tudi ves naš jugoslovanski narod z geslom: Dol s tirani! Ideja nad brahijalno silo!

Re—

DEBATA O HRVAŠKIH MANDATIH BO TRAJALA TRI DNI.

Beograd, 24. marca. Na včerajšnji seji šefov opozicionalnega bloka so sklenili, da bo v slučaju, ako bodo samostojni demokrati skušali ovirati ali pa zavlačevali diskusijo v parlamentu, odstopila tudi SLS od debate. Na ta način bi bila dana možnost, da se danes likvidira celjsko in bregalniško vprašanje ter bi tako ostali trije dnevi bili izključno namenjeni diskusiji o hrvatskih mandatih.

Seja skupščine.

Zanimanje za sejo je bilo po nedeljski burni seji enako živo. Vendar pa so se strasti nekoliko polegle. Sejo je otvoril dr. Subotić in dejal, da se bo vršila debata o spornih mandatih v treh oddelkih. Najprej se bo razpravljalo o volitvah v mariborsko-celjskem okrožju, nato o onih v bregalniškem okraju in končno o mandatih HRSS.

Kot prvi je govoril **zemljoradnik Vujić.** Na široko je govoril o volilnih nasiljih, ki so se godila v Vojvodini. On sam je bil napaden in med napadalci je bil celo radikalni kandidat. Vladni poslanci so mu živahno ugovarjali in govorili, da je bil narod tako zelo ogorčen nad zemljoradniki, da bi bil Vujić linčan, če ga ne bi radikalni poslanci ščitili. (Ta trditev je seveda izzvala zasluženo veselost v krogih opozicije.) Vujić je nato navedel tudi številne dokaze terorja iz Srbije. Predsednik Subotić je nato odredil, da se govori najprej o volitvah v mariborsko-celjskem volilnem okrožju, na kar je dobil besedo **poslanec Smodej.**

Njegov govor je bil ostra obsodba SDS in je izzval v vrstah samostojnih demokratov precejšnjo razburjenost. Govoril je o nedopustni agitaciji velikega župana Baltiča in Pirkmajerja. Nastopil je proti persekuciji učiteljstva in županov. Nato pa je zlasti obširno govoril o zlorabljanju kraljevega imena v volilnem boju. Sploh pa se še niso nikdar uporabljala v Sloveniji tako nemoralna sredstva, kakor so jih pri zadnjih volitvah samostojni demokrati.

Nato je govoril o korupciji Žerjavove stranke. Leta 1919 je bilo utihotapljenih od nekega direktorja Žerjavove banke iz Avstrije 6 milijonov kron. Da je bil pomiloščen g. Knez, je moral plačati za strankin fond četrt milijona kron. Pisemska tajnost je bila kršena, pri čemur se sklicuje poslanec Smodej na dr. Janjića in Gjurišića.

Končno omenja Smodej, kako je bil dr. Žerjav pomiloščen leta 1919 in vprašuje: Ali je kvalifikacija potrebna samo za poslanca ali tudi za ministra?

Za Smodejem je govoril minister Pribičević. Glede premeščanja učiteljev izjavlja, da se je poslužil istih pravic ko dr. Korošec. Nato je nastopil proti Smodejevim napadom na dr. Žerjava. Pribičević je nato govoril o raznih aferah in ponavlja staro pesem o dr. Koroščevih nabavah. Sklicuje se na govor Herriota in pravi, da je ves napredni kulturni svet v borbi s klerikalci. Med njegovim govorom pride do burnih prizorov in je morala biti seja prekinjena. Po zopetni otvoritvi seje je nadaljeval Pribičević svoj govor in dejal, da ne bi smel trpeti dr. Korošec Žerjava kot svojega tajnika, če je bil Žerjav difamiran. Glede afer pa naj vlože klerikalci obtožbo narodni skupščini, ker samo ta je kompetentna, da o tem razsoja.

Za Pribičevićem je še enkrat govoril poslanec Smodej, ki je imenoma navedel učitelje, ki so bili premeščeni. Nato je še na kratko polemiziral s Pribičevićem, na kar je bila seja zaključena.

Radikali še vedno neodločeni.

Beograd, 24. marca. Včeraj se je vršila seja radikalnega kluba. Otvoril je sejo Marko Gjuričić. Govorili so Pašić, Gjuričić, Spalajković, Simonović, dr. Grgin, Puzderlijević, Kosta Aleksić, Toma Popović, Trpić in Ivanišević. Pašić je imel zelo nejasen govor, iz katerega se ni moglo sprevideti, kaj misli učiniti v narodni skupščini z mandati HRSS, v vprašanju ankete v Sloveniji in v pogledu razveljave volitev v bregalniškem okrožju. Izjavil je, da bi se moglo odstopiti od sklepa verifikacijskega odbora. Puzderlijević je zahteval, da se razveljavita oba demokratska mandata v bregalniškem okrožju, medtem ko so ostali poslanci iz južne Srbije Popović, Pirković, Aleksić in Trpić zahtevali, **da se mandati ne razveljavijo.** Puzderlijević je trdil, da bi radikali pri ponovnih volitvah dobili sigurno dva do tri mandate. Spalajković je zajahal svojega starega konja in govoril v zvezi s hrvatskim vprašanjem na dolgo in na široko o boljševiški nevarnosti. Naglašal je predvsem zveze Radića s boljševiki in je povdarjal, da je vprašanje razveljave mandatov HRSS čisto politična in ne sodnijska stvar, da ima o tem izreči svojo sodbo skupščina in ne sodišče. On računa s tem, da bi Radićeva stranka spremenila svojo politično smer in prešla na pomirljivo polje; vse dotlej pa naj se proglasi nad njo zakon o zaščiti države. Radi tega zahteva, da se uničijo vsi radićevski mandati, ker bi drugače prišla vlada sama v nasprotje s stališčem, ki ga je konkretiziral verifikacijski odbor. Simonović je zahteval, da se sprejme poročilo verifikacijskega odbora. Seja je bila zaključena brez posebnega sklepa, marveč je razprava o spornih mandatih služila le zato, da se čuje mišljenje poedinih članov kluba.

Opozicija ustanovila obrambni odbor.

Beograd, 24. marca. Včerajšnji popoldanski seji šefov bloka narodnega sporazuma so prisostvovali Davidović, Hrasnica, Korošec, Polić in Kumanudi. Spaho in Trumbić nista bila prisotna, ker sta bila pri dr. Marinkoviću. Na seji so sklenili, da se osnuje na podlagi izkušenj, ki jih je dobil blok v skupščini, poseben odbor opozicije za obrambo. Ta obrambni odbor bo organiziral Agatonović, ki bo zbral najmočnejše pristaše vseh strank opozicije, vključivši zemljoradnike. Obrambni odbor bo vedno zasedel prve klopi v dvorani in bo pazil v prvi vrsti na striktno izvajanje poslovnika. Za vsako kršenje poslovnika bo odbor takoj vložil protest in bo poleg tega strogo nadziral vedenje vladnih strank napram govornikom opozicije. V slučaju, da bo vlada ovirala govornike opozicije, bo opozicija zavzela isto stališče napram vladnim govornikom. Obrambni odbor bo preprečil vsak fizični napad na opozicijo.

PRIBIČEVIČ ZA RAZVELJAVO VSEH MANDATOV HRSS.

Beograd, 24. marca. Na sinočnji konferenci vlade v parlamentu je Pribičević naglašal potrebo, da se morajo razveljaviti vsi mandati HRSS. Boža Maksimović je zastopal isto mnenje. Vlada še ni do-

Mandati DS in SLS bodo potrjeni.

Beograd, 24. marca. Velik del radikalnih poslancev je za razveljavo vseh mandatov HRSS, toda proti razveljavi volitev v bregalniškem okraju in anketi v mariborsko-celjskem okraju. Končna odločitev pa je prepuščena Pašiću. Če bi vlada revidirala v gornjem zmislu sklep verifikacijskega odbora, bi to utemeljevala s tem, da ne bi imel vladni nastop proti SLS, demokratom in HRSS istega učinka, ko nastop samo proti HRSS. Vlada računa, da bi s tem deloma pomirila opozicijo. Popolnoma verjetno pa je, da bi se opozicija mogla sprijazniti z razveljavo mandatov HRSS. Zakaj, če bi šla v tem pogledu opozicija radikalom nasproti, bi opozicija kompromitirala svoj program. Zato je položaj ravno tako napet, kakor je bil in dosedanji potek debate v skupščini je položaj kvečjemu poostril.

SEJA RADIČEVCEV.

Beograd, 24. marca. Na popoldanski seji hrvatskega seljačkega kluba so govorili o včerajšnjem spopadu v parlamentu. Ugotovili so, da so radikali izzvali incident brez vsakega povoda opozicije. Upajo, da bo predsednik skupščine držal svojo besedo in uvedel preiskavo, po kateri bi bili krivci občutno kaznovani. Večina poslancev je nato na seji poročala o razpoloženju, ki vlada v posameznih okrožjih. Razveljava mandatov HRSS znači v narodu prenos borbe iz parlamenta na novo polje z novimi sredstvi in metodami. Sklepi vlade proti HRSS se smatrajo kot ukrepi proti celemu hrvatskemu narodu. Sklenili so, da bodo na prihodnjem sestanku bloka sporazuma govorili Trumbić, Nikić, Preka, Jagotić, dr. Šuperina, Dragutin Kovačević in mogoče tudi Pavle Radić.

DEBATA O VSEH MANDATIH.

Beograd, 24. marca. Včeraj bi se morala vršiti skupna seja radikalov in samostojnih demokratov, toda Pašić tega ni pustil. Samostojni demokrati so imeli svojo sejo, na kateri so določili govornike in sprejeli predlog, da se od danes naprej ne razpravlja več posebej o mandatih v mariborsko-celjskem okrožju, v bregalniškem okrožju in posebej o mandatih HRSS. Od sedaj se bo o vsem tem razpravljalo skupaj. S tem se samo podčrtava že preje ugotovljeni red dela v narodni skupščini. Radikali so ta predlog sprejeli.

SODIŠČE RAZVELJAVILO ZAPLEMBO »JUTARNJEGA LISTA«.

Zagreb, 24. marca. Včerajšnji »Jutarnji list« je policija zaplenila radi napisa na prvi strani: »Zastopnika Hrvatov vlada tolče s pestjo po glavi«. Sodni stol je zaplembo dvignil. Policija je poslala v redakcijo redarje po izvode lista. Izvodov pa redakcija ni izročila, ker redakcija sploh ni razpolagala z izvodi in ker policaj ni imel niti nobenega pismenega naloga za zaplenitev. Redar je izjavil, da sklep sodnega stola ni pravomočen in je državni pravdnik vložil priziv.

PAVLE RADIĆ DOSPEL V BEOGRAD.

Zagreb, 24. marca. Sinoči je odpotoval Pavle Radić v Beograd, da prisostvuje sejam parlamenta.

Umik.

Mladinski advokati v Mariboru z dr. Lipoldom na čelu, ki so povzročili zloglasno Ribaričevo premestitev, se umikajo. Ne morda pod težo naših argumentov — njihova »logika« je vzvišena nad vsakim dokazovanjem, tudi ne morda iz razloga, ker se jim je vzbudila vest, — ki je po mladinskih nazorih bedasta iznajdba »klerikalizma« — tudi ne radi dijaške stavke, ki jo nameravajo po »Obzoru« drakonično kaznovati, temveč pod vplivom javnega mnenja. Mariborska javnost obsoja skoro soglasno premestitev prof. Ribariča. Odtod umik.

Dr. Lipold na naš poziv molči. Qui tacet, consentire videtur. Da pa bo jasnost v tej zadevi, **dolžimo danes dr. Lipolda javno, da je baš on stavil v seji SDS predlog za premestitev g. prof. Ribariča in dr., da je bil njegov predlog odklonjen v razmerju 5 : 4, nakar je dr. Lipold izjavil, da bo navzlic temu našel sredstva in pota, da ga izvede. Sklicujemo se pri tem na dr. Pivka, ki je v seji glasoval sam proti predlogu.**

Umik »demokratskega« časopisja se vrši z raznimi izbegavanji in nevzdržnimi očitki. G. dr. Reisman, dopisnik »Jutra«, in g. Spindler, urednik »Tabora«, vesta prav dobro, da so vse stvari, ki sta jih naslovila na g. prof. Ribariča in njegove tovariše, neosnovane. Ako bi se bil le eden izmed omenjenih profesorjev kakorkoli pregrešil v šoli, bi bil že davno v disciplinarni preiskavi. Saj imajo samostalci povsod svoje konfidente pravtako med dijaštvom, kakor med izobraženci. Taki očitki tudi premalo izdajo. Mariborčani se jim pomilovalno — smeje. Zato so si izmislili gospodje drug trik. Čutili so se poklicane presojati tudi šolsko delo onih, ki se jim ne klanjajo. Ne sodite, da ne boste sojeni! Še molčimo danes v interesu šole in šolstva. Prihodnjič pa prejmete odgovor tak, da bo zaprl sapo vam, zlasti pa vašim najzvestejšim v šolski službi. Tozadevno gradivo je precej obsežno.

Sklepamo s kratkim nasvetom. Mariborska javnost se ne bo pomirila prej, dokler ne dobi g. prof. Ribarič za krivično in protizakonito persekucijo popolnega zadoščenja. Dr. Lipold, ki je kriv premestitve, mora najti tudi »pota in sredstva«, da popravi krivico.

Srbska inteligenca o razveljavi mandatov

»Srbski književni Glasnik« piše z ozirom na debato v verifikacijskem odboru sledeče:

S prihodom na vlado dne 6. novembra lanskega leta pričeto politiko nadaljuje sedaj Pašić Pribičevićeva vlada. Sredstva se menjajo z ozirom na položaj, cilj pa ostane isti: spraviti skupaj večino v skupščini. Kako je vlada vodila volitve in kako je bilo dne 8. februarja izvršeno konsultiranje naroda, je znano. O tem je bilo zabeleženo tudi na tem mestu. Kljub vsemu uporabljenemu trudu pa je vlada prišla v skupščino s samo 163 poslanci, dočim je opoziciji ostalo 152 poslancev. Tako razmerje med večino in manjšino daje le malo nade na dolgo trajanje vlade in skupščine: **ali mora vlada odstopiti ali pa razpustiti skupščino.** Nove volitve pa pomenijo vselej riziko in končno ne zavise samo od g. Pašića in Pribičevića. Zato je bolj navadno in bolj varno, da se najde način, po katerem se more zmanjšati število opozicionalnih poslancev v skupščini. Za ta posel je dobrodošla verifikacija mandatov poslanskih poverilnic. Da bi imela v verifikacijskem postopanju čim bolj svobodne roke, se je vlada potrudila, da pride v verifikacijski odbor čim manjše število opozicionalnih poslancev. Zadržujoč jih še naprej v internaciji, v policijski vojašnici v Zagrebu, je vlada preprečila, da pridejo na sejo, na kateri se je volil verifikacijski odbor gg. Maček, Predavec, Krnjević, Stepan in Avgust Košutić. Proti tej neprikriti kršitvi poslanske imunitete je opozicija protestirala: **Direktno preko starostnega predsednika in indirektno z odhodom iz skupščinske dvorane. Internacija,** ki je uporabljena proti dr. Mačku in tovarišem ni nič drugega ko zapor, le da je ta zapor v direktnem nasprotju z osebno svobodo, ki je določena po členu 5. ustave. Če bi se taka praksa osvojila, potem bi bila vlada vedno v stanu, da svoj neuspeh v volitvah popravi. Treba samo, da internira toliko poslancev, kolikor ji manjka do večine ob priliki verifikacije poslanskih poverilnic in da izkoriščajoč trenutno nadmoč sfabricira sebi z uničenjem opozicionalnih mandatov večino.

V verifikacijskem odboru so dali predstavitelji vladnih skupin od prvega trenutka čutiti, da bodo na široko uporabili svojo večino. Sporno vprašanje: če pri nas vrši skupščina ob priliki verifikacije poslanskih poverilnic sodnijsko funkcijo — to je vprašanje pravne teorije. V praksi, ali se ta nazor odobri ali ne, velja še vedno: da je skupščina pri svojem delu vezana na ustavo in zakone, da se mora v vsakem slučaju ravnati po pravnih predpisih. Namera odborove večine, da se pri oceni pravilnosti volitev posluži tudi političnih momentov, se mora obsoditi celo tedaj, če ne bi bili ti momenti istočasno tudi strankarski.

V verifikacijskem odboru so bili atakirani demokratski mandati v bregalniškem volilnem okraju. Kot glavni argument za nepravilnost volitev je navedla odborova večina: da so volilci glasovali za demokrate pod zamejnimi utisi, utisi, ki da so prišli od Macedonskega komiteta. Tako velika nepazljivost s strani vladnih skupin, ki vrhu tega tvorijo »nacionalni blok«, mora iznenaditi. Usvojitev njihovega dokazovanja pomeni ne samo priznanje, da so v naši državi cele naselbine, ki imajo nedovoljene vezi s tujino, temveč še težje priznanje, da naša država ni sposobna, da na svojem ozemlju izvaja nemoteno svojo suvereniteto. Pred kratkimi konsekvencami svoje teze je tudi odborova večina nekako obstala: mesto da bi takoj sklenila razveljavo mandatov, kakor je izgledalo po izjavah nekaterih njenih govornikov, je sklenila, da odloži sklep, dokler ne dobi naknadnih podatkov.

Največji interes v verifikacijski debati so povzročali od vsega početka mandati stranke g. Radića. Prvič vsled tega, ker bi mogla posłužiti »Obznana« kot povod za izključitev iz parlamenta cele skupine opozicionalnih poslancev. S tem bi bil problem večine skupščine naenkrat rešen: iz manjšine, kateri je komaj kos, bi napravila vlada manjšino, s katero bi z lahkoto opravila. Drugič zato, ker je stališče vlade napram vprašanju mandatov Hrvatske republikanske seljačke stranke obenem merilo za nadaljne načrte kabineta Pašić - Pribičević. Iz stališča vlade pri verifikaciji mandatov stranke g. Radića se bo videlo, kako daleč misli iti vlada v borbi proti pokretu HRSS, ko tudi v borbi proti opoziciji. Pravo stanje stvari pa bo jasno šele v plenumu skupščine.

V vsakem slučaju bo verifikacija poslanskih poverilnic **od usodnih posledic** za odnošaje med radikali in samostojnimi demokrati na eni strani in vlade ter bloka narodnega sporazuma na drugi. Iz tega dejanja more slediti kot prvi odgovor fatalna parlamentarna abstinenca celokupne opozicije.

O angleški evropski politiki.

Znani amerikanski novinar Frank H. Simonds je priobčil nedavno v »Prager Tagblatt-u« svoje utise iz pogovorov z vodilnimi angleškimi politiki. Simonds pravi:

Splošno je sedaj zastopano v Angliji mnenje da je Evropa že premagala svoje najnevarnejše krize in da se v bližnji bodočnosti ni bati političnih zapetljajev. V tem nazoru je povsem jasno izražena politična smernica nove Angleške konservativne vlade. Anglija je prepričana, da stopi sedaj Evropa v tretji štadij svojega razvoja. Prvi dve stopnji, svetovna vojna in povojne zmede, odnosno njih najvažnejše posledice, sta večinoma že likvidirani. Tretja faza, to je sedanji razvoj pa točno prikazuje počasno nastopajočo konsolidacijo. Bila je še cela nepregledna vrsta kriz, kakor boljševizem, inflacija najrazličnejših denarnih sistemov, reparacije, ruhrska zasedba, angleško-francoski konflikt, turško-grška vojna itd., ki so grozile vsej Evropi z opasnostjo novega anarhizma. Vse te krize pa so bile mahoma razrešene, ko je v septembru leta 1924. na londonski konferenci pristala nemška vlada na zahteve Dawesovega načrta.

Važno pa je, da ne smatra Anglija Dawesovega načrta kot končne rešitve reparacijskega problema, temveč le kot zelo dragoceno premostitev dosedanjega nevzdržnega stanja v finančno-gospodarskih, kakor tudi v političnih vprašanjih mednarodne važnosti. **Nad slepim nacionalnim šovinizmom je v Evropi končno zmagala politika medsebojnega sporazumevanja.**

Za Anglijo najtočnejši znak evropske konsolidacije je znatno zboljšanje njenih odnošajev do Francije. Pred tremi leti in še tudi pred letom je francoska zunanja politika vzbujala v Angliji največjo nevoljo. Ker ni hotela zapustiti Francija renske meje in ker je takrat vztrajala na prestrogem izvrševanju reparacijskih plačil, je po mnenju Anglije ogrožala evropski mir, ter onemogočila gospodarsko ozdravljenje Nemčije. Toda ti časi so sedaj likvidirani.

V zunanje političnih vprašanjih je Francija danes zelo miroljubna in edino, kar zahteva, je osiguranje mej, s čemur bi bil omogočen normalen gospodarski razvoj. Sedaj je čas pogajanj, kako da naj Francija pridobi te željene sigurnosti. V Londonu vidijo najugodnejše rešitev v tem, da prevzame Anglija garancijo proti vsem eventuelnim napadom ter ščiti sedanje meje Belgije in Francije. Kot protiutež pa naj Francija opusti zasedbo Poruhrja, ter vrne Nemčiji celo rensko in saarsko pokrajino. Ta pogodba ne bi pomenila nevarnosti in nobene nove grožnje za Nemčijo, kajti Nemčija bi potom te pogodbe bila ščitena pred nadaljnimi zasedbami renskih provinc. Kajti ena glavnih zahtev Anglije je osvoboditev vseh nemških pokrajin od tujih posadk. Zato bi bila najidealnija rešitev tega problema pogodba med Anglijo, Francijo in Nemčijo, v kateri bi se vse te tri države obvezale skrbeti za neizpremenjenost sedanjih zapadno - evropskih mej.

Razen tega zapadno-evropskega problema, pa obstoji še problem vzhodne Evrope, ki ni v zvezi z zapadnim. Zato se mora za presojanje tega drugega problema zavzemati povsem drugo stališče, ter izhajati iz povsem drugih predsodkov. Za rešenje zapadnega problema Evrope je potrebno samo pogodbeno normiranje današnjega stanja. Vzhodni problem pa vsebuje velike opasnosti in zahteva odločilne spremenitve. S sigurnostjo se more računati, da bo Nemčija privolila v sedanje zapadne evropske meje, med tem ko je skoraj izključeno, da bi bila zadovoljna z današnjim stanjem njenih vzhodnih mej. Vsi poizkusi nemške zunanje politike bodo stremili za tem, pridobiti si izgubljene vzhodne province, kakor Zgornjo Šlezijo, Gdansko, poljski koridor, mogoče celo poznanjsko provinco. Angleški politiki so prepričani, da je popolnoma brezuspešno zoperstavlja se tem vitalnim nemškim stremljenjem. Zato goji Anglija željo, da se najde neka gotova srednja pot, da ne bi bil ogrožen evropski mir.

To bi se moglo doseči le, ako opusti Francija svojo vlogo protektorja malih držav, ki so bile leta 1918. nastale v srednji in vzhodni Evropi. V to bo Francija pristala le, ako bo prepričana, da ne morejo nove teritorijalne spremembe v vzhodu ogrožati njenega političnega upliva na zapadu.

Akoravno se v Angliji pričakuje, da se bodo Nemčiji vrnile vzhodne province in akoravno je Anglija glede priključitve Avstrije k Nemčiji popolnoma dezinteresirana, ni Anglija nikakor zadovoljna z današnjimi notranje-političnimi prilikami Nemčije. Širokousten ton nacionalističnih glasil in nacionalističnih politikov spominja preveč na Wilhelmsko Nemčije. Čeprav se Anglija trudi za zboljšanje gospodarskega položaja Nemčije, vendar ne more trpeti, da bi se razvil v Nemčiji zopet vpliv agresivnega junkerstva. Kajti ta stranka hoče izrabljati gospodarsko ozdravljenje Nemčije le v svoje reakcionarne svrhe ter provocirati novo vojno. Zato želi Anglija hitro rešitev ruhrskega problema, da na ta način prepreči junkerjem njegovo izrabljanje v njih politično agitacijo.

Glede bodočnosti malih držav si Anglija ne beli glave. Kot povsem sigurno pa smatra, da so meje nasledstvenih držav v sedanji obliki le provizorne, in da se bodo z gotovo verjetnostjo izvršile večje izpremembe mej v korist Madžarske(!!). Dalje prevladuje v Angliji nazor, da pri pravilnem rešenju problemov, tičočih se Nemčije in Rusije, take geografične spremembe ne bodo pomenile nikake opasnosti za evropski mir.

Ako še enkrat ponovimo najvažnejše smernice angleško-evropejske politike, **dobimo** sledečo sliko: Predno prevzame Anglija garancijo za vzdrževanje mej v zapadni Evropi, zahteva pogodbeno privoljenje Francije in Nemčije v meje, določene po versajskem mirovnem dogovoru. Kot protiutež za to garancijo pa mora Francija odpoklicati svoje čete iz Porurja ter vrniti Nemčiji rensko-ruhrsko in saarsko provinco, ter opustiti svoj protektorat nad malimi državami srednje in vzhodne Evrope. Nemčija pa mora opustiti svoje zahteve glede Alzacije in Lorene ter vsako misel na revanšno vojno, za kar se ji zasigura razven že imenovane vrnitve renskih provinc tudi eventuelno revizijo mirovne pogodbe glede vzhodnih mej Nemčije.

Madžarske razmere.

Pod vlado Horthyja ki bo po novem tiskovnem zakonu užival v Jugoslaviji posebno zaščito zakona, je uvedla madžarska policija zopet mučenje.

Tako poroča »Pesti Hirlap« o naravnost neverjetnem slučaju zlorabe uradne moči, ki ga je zakrivila obmejna žandarmerija v Lököshaza. Tu je dne 26. februarja odkril postajni načelnik, da je bilo ukradeno iz nekega denarnega pisma 13.000 lejev. Prijavil je slučaj obmejni žandarmeriji. Policijski koncipist obmejne žandarmerije Paul Fiedler je uvedel takoj preiskavo. Obmejni žandarji so najprej zaslišali nekega devetletnega dečka. Ta ni o stvari ničesar vedel. Preplašen pa je končno izjavil, da se je devetletni Josip Aufmuth, po odhodu vlaka, iz katerega je bilo pismo ukradeno pripognil k zemlji in nekaj pobral. Najbrže da je bilo to dotično denarno pismo.

Obmejna žandarmerija je nato zaslišala tega dečka, ki pa je slaboumen. Deček sploh ni razumel, kaj se ga vprašuje. Nato je izvedla obmejna žandarmerija hišno preiskavo na domu dečka. Preiskava ni dala nobenega rezultata. Tedaj je vzel preiskavo v roke sam policijski koncipist Fiedler. Dal je aretirati očeta Aufmutha, njegovo ženo, devetletnega sinčka in drugega 19 letnega sina. Najprej je dal pretepsti sinčka s palico. Ker ni na ta način ničesar zvedel, je dal pretepsti še Aufmutha in njegovo ženo, najprej po telesu, potem pa po podplatih. Pretepali so oba tako dolgo, da sta padla v nezavest. Nato je dal oba mučiti. Pa tudi vse muke niso mogle izsiliti iz obeh nesrečnih žrtev nobenega priznanja iz enostavnega razloga, ker nista niti Aufmuth, niti njegova žena o stvari ničesar vedela. Vsa vas je bila silno razburjena. Ljudje so slišali krike mučene zakonske dvojice, toda nihče ni mogel pomagati. Drugi dan so pokazali starejšemu sinu njegovo mater. Pogled na njo je bil strašen. Vse telo je bilo pokrito z ranami in njen obraz je bil ena sama rana. Drugi dan nato se je žena v zaporu obesila, da se reši pred mukami. Žena Aufmutha je hči bogatega kmeta in izjavila je, da je pripravljena povrniti vso škodo, samo da bi bila rešena muk. Toda Fiedler je dejal, da mu to ne zadostuje, da hoče imeti leje. Teror v vasi je bil tako silen, da se nihče ni upal stvari naznaniti. Šele tri tedne po teh dogodkih je pričela oblast preiskovati slučaj. Policijski koncipist in štirje orožniki so bili aretirani. Aufmuth je bil izpuščen in prepeljan v bolnico v smrtno nevarnem stanju. Ko se bo razburjenje prebivalstva malo poleglo pa bo po starem madžarskem običaju vse pozabljeno in Fiedler bo še naprej policijski uradnik.

Politične vesti.

= **V petek pade odločitev.** Odločilna seja skupščine glede verifikacije mandatov HRSS bo v noči od četrtka na petek. Za sejo vlada največje zanimanje in splošno se opaža, da enodušnost v vladnih vrstah nikakor ni tako velika, kakor bi hoteli dopovedati mladinski listi. Besedilo sporazuma opozicije je napravilo povsodi globok vtis in naravnost zabavno je, kako bi hoteli vladni poslanci sugerirati opoziciji, da se ni sporazumela. Značilno je tudi, da dozdaj vladni govorniki niso vnesli v debato niti enega novega argumenta. Samo stare fraze se porabljajo, ki so ravno dobre za »Jutrove« bralce.

= **Sobotna seja radikalnega kluba** je bila nadvse značilna za razpoloženje, ki vlada v radikalnem klubu. Na tej seji bo morala pasti odločitev glede verifikacije mandatov HRSS. Do te odločitve pa ni prišlo, ker se je na eni strani pokazalo med radikali precej močno razpoloženje, ki je sploh proti vsaki razveljavi mandatov, na drugi strani pa so radikali smatrali za nujno potrebno, da počakajo na Davidovićev govor. To stališče je zlasti zagovarjal Ljuba Jovanović. Dr. Kojić pa je bil voditelj skupine, ki ni soglašala s postopanjem radikalov v verifikacijskem odboru. Ta skupina zagovarja tudi mnenje, da je obojestransko popuščanje edina rešitev iz sedanje težke situacije.

= **Češkoslovaški parlament** je sprejel zakonski načrt glede praznikov. Po tem načrtu so prazniki razdeljeni v tri skupine. V prvi skupini je 28. oktober, ki velja kot največji praznik. V drugi drugi skupini pa so nedelje in prazniki: Novo leto, sv. Trije kralji, Vnebohod, Rešnje Telo, Peter in Pavel, Mali Šmaren, Vsi sveti, Spočetje Marije in Božič. V tretjo skupino spadajo spominski dnevi, ki se pa ne imenujejo več po imenu svetnika, temveč po datumu. Med te spadajo: 5. julij (Ciril in Metod), 28. september (Vaclav), 6. julij (Jan Hus) in 1. maj. Velikonočni pondeljek, binkoštni pondeljek in drugi dan božičnih praznikov se ne bodo več praznovali. Proti tej zadnji odločbi je bil odpor najmočnejši, toda vladna večina je brezobzirno izglasovala zakon. Nadalje je sprejel češkoslovaški parlament takozvani lex Meisner, s katerim se določa, da imajo delavci pravico do plačanega dopusta. Ta dopust znaša po osem dni in se sčasoma zviša na dva tedna.

= **Posvetovanje o varnostnem paktu.** Herriot je imel daljše posvetovanje s Fleurialom, francoskim poslanikom v Londonu. O tej konferenci se uradno ničesar ni poročalo. Zatrjuje se pa, da je Fleurial sporočil Herriotu stališče angleške vlade. Velika Britanija je pripravljena Francijo podpirati le v tem slučaju, če sodeluje Nemčija pri varnostnem paktu in če se pakt omeji na zapadno mejo. Velikobritanska vlada nadaljuje svoja prizadevanja, da pridobi Poljske za revizijo nemško - poljskih mej. Herriot je imel nato daljša posvetovanja z angleškim poslanikom v Parizu, Chamberlain pa z nemškim londonskim poslanikom.

= **Tudi republikanci za združenje Avstrije z Nemčijo.** Gibanje za združenje Avstrije z Nemčijo napreduje. V Avstriji so se izrekle za združitev skoraj vse stranke. V Nemčiji bodo nemški nacionalci mogli v kratkem zabeležiti isti uspeh. Po nacionalistih, socialnih demokratih, so se sedaj izrekli za združitev še republikanci. Kakor poroča »Vorwärts«, se je vršila v Berlinu velika svečanost v proslavo spomina v boju za državljanske pravice padlih borcev v marcu 1848. leta. Na tej proslavi je govoril tudi predsednik republikanske organizacije »Reichsbanner«, ki šteje že 3 milijone organiziranih članov. Dejal je, da se bodo člani »Reichsbannerja« vedno spominjali junakov marčne revolucije. Upajo, da bo ves nemški narod združen v eni državi. Nikakor pa nočejo, da bi nemški narod vladal nad drugimi. Pač pa ne odnehajo od zahteve, da se ustvari potom združitve Avstrije z Nemčijo Velika Nemčija.

= **Gradnja vojnega pristanišča v Singapore.** V angleškem parlamentu se je pričela debata o proračunu mornarice. Prvi lord admiralitete Bridgeman je pojasnjeval proračun. Povišanje proračuna za 4,700.000 funtov je na prvi pogled presenetljiv, toda upoštevati je treba, da se bo uporabilo od te vsote 1,100.000 funtov za letalstvo. Povišek je bil neizogiben, ker so prejšnje vlade mornarico preveč zanemarile in je treba to sedaj popraviti. Leta 1924 se je na vsem svetu gradilo 228 novih bojnih ladij, letos je v gradnji že 352 bojnih ladij, od katerih je samo 30 britanskih. Velika Britanija nujno potrebuje oporišče na Daljnjem Vzhodu in zato je treba izdelati vojno pristanišče v Singaporu. V ta namen bo potrebnih 11 milijonov funtov. Napačno je, da bi videla Japonska v tem neprijazno dejanje. — V debati je nato Macdonald ostro nastopil proti gradnji vojnega pristanišča v Singapore. To da je izzivanje rumenega plemena. Na ta način se pripravlja nova vojna in domačini vzhoda že tudi govore o predstoječi vojni med belim in rumenim plemenom.

Ali naj to obvelja?

V Mariboru je služboval več časa profesor dr. Ribarič. Poučeval je na štirih zavodih, bil izboren pedagog, požrtvovalen in nesebičen učitelj. To priznavajo vodstva dotičnih zavodov njegovi kolegi in učenci, katerim mnogim je storil marsikatero dobroto tudi izven šole. V političnem oziru zastopa dr. Ribarič prepričanje, da se morejo notranje razmere naše države urediti le na podlagi »bratskega sporazuma med Srbi, Hrvati in Slovenci«. Prof. Ribarič je torej pristaš one ideje, ki jo za pravo spoznava nad 95% Slovencev in Hrvatov ter tudi veliki del Srbov. To svoje prepričanje si je dr. Ribarič upal javno priznavati tudi ob zadnjih skupščinskih volitvah.

S tem pa je prišel v nasprotje z družbico Slovencev v Mariboru in Ljubljani, ki nasprotujejo vsakemu političnemu sporazumu in vidijo ureditev države le v **nasilju** in v **protizakonitostih**. Ker je v državnem vodstvu vsled teptanja zakonov danes začasno še de facto zmagalo nasilje, so uporabili to priliko oni maloštevilni naši Slovenci, ki se bratijo z drugimi nasilneži, denuncirali so v Beogradu iz maščevalnosti profesorja dr. Ribariča in še več drugih profesorjev njegovega naziranja ter so izposlovali njih premestitev v južno Srbijo.

Nad tem nizkotnim maščevalnim dejanjem gotove mariborske in ljubljanske brezvestne družbe se zgraža vsa poštena slovenska javnost in se je zgrozila tudi mariborska mladina onih zavodov, kjer je profesor dr. Ribarič poučeval. Da dá duška svojemu mladostnemu gnevu radi krivice, povzročene svojemu prijatelju in dobrotniku, je priredila dne 16. t. m. protestno stavko. Te stavke so se udeležili, kakor je dognano, učenci in učenke brez razlike strankarske pripadnosti, vere in narodnosti, dokaz, da stavka ni bila vprizorjena iz političnih, verskih ali nacionalnih nagibov. Vsled tega bi se smelo proti dijakom in dijakinjam postopati le v smislu disciplinarnega reda in le v toliko, kolikor je bil s tem kršen šolski red.

Kakor pa zvemo, hočejo nasprotniki dr. Ribariča izrabili sedaj tudi to stavko v svoje nizkotne namene ter zahtevajo, da vodstva posameznih zavodov stavkajoče dijake najstrožje kaznujejo in povzročitelje izključijo iz šole.

Poštena slovenska javnost! Ali hočeš to novo nasilje mirno sprejeti in ga s tem odobriti? Ali ni dovolj, da se že leta in leta ubija posamezne naše delavce na političnem, gospodarskem in kulturnem polju, ki so nam Slovencem potrebni danes bolj, kakor kdaj poprej? Ali ni dovolj, da neznatna družbica ljudi, brez življenske izkušnje, brez čuta, kake odgovornosti, brez ponosa, pravice in poštenja, družba, ki se je na protipravilne, protizakonite in koruptne načine dokopala do začasne moči: danes preganja in ugonablja vse, kar ne pleše po njenem žvižgu, pa bodisi delavec-ročnik ali delavec-razumnik, učitelj na ljudski šoli ali profesor na srednji šoli, uradnik na tem ali onem mestu, bodisi zasebnik, bodisi trgovec, župan, občinski odbor itd. In sedaj na vse zadnje naj bi postala žrtev te družbe še naša šolska mladina?! Ne, do tega priti ne sme! **Proti temu novemu poskusu nasilja mora se soglasno upreti vsa poštena javnost.**

Mi, ki smo se sami kot dijaki borili po štajerskih mestih za pravice in svobodo slovenskega dijaka že v dobi, ko so naši današnji »false-veljaki« še prodajali platno, ne moremo in ne bomo dopustili, da bi ti preganjali naše sinove — dijake zato, da so javno izkazali svojemu učitelju — dobrotniku svojo naklonjenost, spoštovanje, ljubezen in zahvalo. Prav tako pa tudi ne moremo dopustiti to, da bi se z našimi vzgojitelji mladine, ki izpolnjujejo težko nalogo učitelja, postopalo tako in še slabše kot s kmečkim hlapcem.

Zato pozivamo vodstva vseh poštenih slovenskih strank, da se brez izjeme združijo v skupno obrambo proti novozapočetemu nasilju na učitelje in profesorje, da skličejo po glavnih mestih javna zborovanja z odločno zahtevo, da se že izvršene protizakonite premestitve prekličejo, obdrže profesorji na svojih mestih in se protestira proti nameravanemu kaznovanju in izključitvi stavkujočih dijakov v Mariboru.

Pozivamo občinske uprave slovenskih mest štajerskih, da ugovarjajo temu nasilju i one in da odborniki drugih političnih strank pretrgajo vsako občevanje z odborniki SDS, dokler se izvršene premestitve profesorjev ne prekličejo.

Pozivamo prav posebno profesorska društva, da varujejo in branijo državljanske pravice svojih članov z vso energijo, prav tako pa tudi organizacijo javnih nameščencev, da se izreče tozadevno solidarna.

Pozivamo nadalje slovenske poslance, da uporabijo ves svoj oseben vpliv in politične zveze v to, da se premestitev g. dr. Ribariča in drugih profesorjev takoj prekliče.

Posebej pozivamo **g. dr. Pivka** kot poslanca nacionalnega bloka mariborske oblasti, da se tekom **10 dni javno izjavi**, se li on strinja z navedenim činom svojih političnih somišljenikov in kaj misli z ozirom na ta čin storiti kot kolega, Sokol, legionar in nacionalni slovenski poslanec.

Starši.

Program dr. Hellpacha.

Demokratski predsedniški kandidat, dr. Hellpach je imel v Mannheimu velik političen govor, ki ga objavljamo iz dveh razlogov. Prvič vidijo naši bralci iz tega govora, kako grdo laž je zakrivilo »Jutro«, ko se je upalo primerjati svojo samostojno demokratsko kliko z nemško demokratsko stranko. Drugič pa kaže Hellpachov govor mišljenje nemške inteligence, ker je ta v ogromni večini organizirana v demokratski stranki.

Najprej je govoril Hellpach o pomenu demokracije in republike. V zadnjem času so se mnogi sprijaznili z republiko in želja po monarhiji je znatno padla. Toda nevarnost je v tem, ker hočejo desni krogi iz demokratske republike stvoriti nedemokratično. Hočejo opustiti monarhizem, toda zato spremeniti republiko v zmislu njihovih konservativnih želj. Zato morajo vsi republikanci braniti republiko ne samo proti monarhizmu, temveč tudi proti vsem poskusom, da bi bila svobodomiselna republika pretvorjena v nesvobodomiselno.

Mi hočemo demokratično in svobodomiselno republiko, ne samo vsled tega, ker jo ljubimo, temveč predvsem vsled vojnih izkušenj. Med vojno smo spoznali, da so najvišji krogi odrekli. Na drugi strani pa smo videli, da so zapadne demokracije Francija, Anglija in Združene države Sev. Amerike razvile vse sile naroda, ker jim je bil vsak kastni in razredni duh tuj.

Zato je volitev predsednika največje važnosti za Nemčijo. Predsednik ni samo reprezentativna oseba, temveč on odloča o važnih stvareh. Od njega zivisi, če se bo nemški narod notranje in zunanje politično razvijal. Notranja politika je tesno združena z zunanjo. Nima vedno zunanja politika prednosti pred notranjo. Predpogoj za dobro zunanjo politiko je zrelost naroda, katera pa v Nemčiji še ni dosežena. V tem je največja naloga **demokracije!**

Nedemokratična desnica bi hotela to preprečiti. Že danes skuša narod razbiti v dve skupini: v »rodoljubno misleče« in v »brezdomovince«. (Ali čujete gospodje mladini z vašim govorenjem o državotvorcih in protidržavnih elementih. Ali niste za nas enaki nemškim konservativcem! Op. ured.).

Nato je govoril Hellpach o zunanji politiki. V zunanji politiki odvisi dostikrat vse od uporabe sredstev. Ideja pride lahko iz srca, uporaba sredstev pa je samo stvar razuma.

V zunanji politiki imamo sklepati o velikih vprašanjih. Na prvem mestu je tu **rensko vprašanje**. Izjavljamo: **Samo svoboden more Ren obstojati. Združen mora biti z Nemčijo!** Samo pri zeleni mizi pa je mogoče rešiti to vprašanje. Samo pri zeleni mizi pa je mogoče **tudi rešiti vprašanje Visle in Odre**. Samo tam dosežemo uresničitev svojega hrepenenja: **Veliko Nemčijo.** To vprašanje je eminentno praktično vprašanje, je nemški problem. Nemška Avstrija je življenja nezmožna. Danes more izbirati samo med združitvijo z Nemčijo in pa Benešovo Donavsko federacijo, ki pa bi bila vir večnih bojev.

Samo ena miza za pogajanja je: **Zveza narodov.** Ne bomo vstopili v Zvezo narodov iz sentimentalnosti ali iz ljubezni, temveč samo vsled hladnega prevdarka. V zadoščenje nam je, da je sedanja vlada, ki sestoji iz desničarjev, izdelala in predložila garancijski pakt. To je največje priznanje za pravilnost demokratske politike. Nobena druga pot ne vodi navzgor. Velikonemške misli ne mislimo izdati za nobeno cena. Kot fundament pa nam služi jasna, republikanska in demokratična notranja politika. Na tej poti bomo korakali s toplim srcem, toda hladnim prevdarkom v korist domovine in njeno slavo. Govor Hellpacha so zborovalci navdušeno odobravali.

Sploh povdarja nemški tisk, da imajo demokrati najboljšega kandidata in so zato njegove šanse dnevno boljše.

Kulturno delo fašistov.

Vsled ostrega nacionalnega nasprotja smo vajeni videti v fašizmu le slabo. Je to kardinalna napaka, ki je nam samo v škodo. Nasprotnika se ne sme nikdar podcenjevati, temveč je treba objektivno presoditi tudi njegove dobre strani. Da bi bil fašizem brez teh, je smešno, ker tako velika stranka, moremo reči celo tako velik pokret, ni mogel nastati le vsled nasilnosti. Negativen program nikdar ne ustvarja gibanj, temveč vedno je stvarilen samo pozitiven program. In fašistovski program je pozitiven, glede veleitalijanstva celo pretirano pozitiven.

Toda tudi metode fašistov so pozitivne. Spoznali so, da morajo z revolucijo pridobljeno zmago utrditi s pozitivnim delom. Zato so osnovali po vseh mestih poleg političnih in sindikalnih organizacij še posebne krožke, takozvane vzgojevalne in prosvetne krožstva. Tu se vrše stalno predavanja, in sicer ne samo za fašiste, temveč tudi za drugo občinstvo. Vsa ta predavanja imajo en cilj: ustvariti tip novega Italijana.

Še pomembnejše je delo Dina Alfierija. V Milanu je ustanovil »svobodno univerzo« (università libera), ki je od države čisto neodvisna in ki ima štiri fakultete: politično-pravno, historično, literarno-umetnostno in znanstveno za matematiko, fiziko, prirodopis, zemljepis in higijeno. Univerza je zelo dobro obiskana. Dela se v seminarjih in praktičnih predavanjih v podjetjih, tovarnah, koncertih, muzejih in gledališčih. Podobne univerze so nastale že v Brescii, Padovi, Rovignu, Rimu in Napolju. Posebnost teh univerz je, da se na njih ne posnema slepo vzglede drugih, temveč se vse prilagodi krajevnim potrebam. Zelo ugodne rezultate pokazuje poljedelsko-industrijska univerza v Bari, ki šteje okoli 1600 slušateljev. Za južnoitalijanske razmere naravnost velikansko število.

Poleg tega je ustanovil agilni fašistovski poslanec Bottai posebna fašistovska kulturna središča (centri di coltura). Dalje namerava Bottai uvesti stalne konference fašistovskih ke, in sicer za delavstvo, ko tudi za inteligenčne sloje. Ti krožki so bili nad vse delavni in so zgrajeni po posebnih sistemih. V sledečem podajamo kratek pregled tega kulturnega fašistovskega dela.

Glavni sodelavec Rossonija, ustanovitelja fašistovskega sindikalizma, Guido Ganni, je ustanovil takozvane krožke »Dopo lavoro« (Po delu). Iz vseh podobnih svetovnih organizacij je pobral Ganni najboljše ter prikrojil italijanskim razmeram. Izdaja posebno revijo »La stirpe«, v kateri podaja navodila za delo teh organizacij.

Drugi znameniti fašistovski kulturni delavec je Sandra Arpinati. V Bologni je ustanovil nekako fašistovsko univerzo »Casa del fascio«, ki ima danes najlepšo italijansko moderno knjižnico. Zlasti je tu zbrano vse, kar se tiče politike in narodnega gospodar-intelektualcev in žurnalistov, na katerih naj bi se kritično razmotrivala vsa vprašanja moderne kulture.

Fašisti izdajajo dalje celo vrsto revij. Tako izhaja v Rimu »Critica fascista«, v Napolju »Polemica«, v Milanu »Vita italiana« in »Gerarchia«. Okoli vsake te revije se zbirajo fašisti v posebnih kulturnih središčih.

Propagandni odbor fašistovske stranke pod vodstvom poslanca Ciarlantinija namerava sedaj ustanoviti za ta središča poseben centralni odbor, v katerega bi vstopili prvi italijanski intelektualci.

Pripominjamo, da se v vseh teh kulturnih institucijah nikakor ne dela sile objektivnosti in da se ne poučuje enostransko. Polaga se vsa važnost na svoboden razvoj in zato so se fašistovske univerze tudi popolnoma oddelile od države.

Dobro bi bilo, da bi tudi naši nacionalisti posvetili kulturnemu delu malo več pažnje ko dosedaj. Ne zadostuje samo bojni duh, temveč glavno je prosveta in naobrazba in to naj upoštevajo naši »fašisti«, če hočejo biti v resnici pozitivni delavci za razvoj naroda.

Svetovna bojna brodovja.

V angleškem parlamentu je podala vlada ob priliki proračunske debate natančen popis svetovnega brodovja z dne 1. februarja 1925. Popis se seveda nanaša le na velike pomorske države in to na Veliko Britanijo, Severno Ameriko, Japonsko, Francijo, Italijo, Rusijo in Nemčijo. V statistiki se navajajo ladje, ki so v službi ali v gradnji ali pa v stavbenem programu.

Ker je vedno bolj na dnevnem redu nova washingtonska razorožitvena konferenca in ker je stanje brodovja važno tudi za politiko pomorskih držav, objavljamo statistiko angleške vlade. Pri tem je treba pripomniti, da smatra velikobritanska admiraliteta za stare ladje oklopnice po 20 letih, križarke po 15 letih, torpedolovce po 12 in podmornice po 10 letih.

Razmerje sil med posameznimi pomorskimi državami se je od leta 1914 znatno izpremenilo. Velika Britanija ni več dominantna sila na morju, temveč mora gospodstvo deliti z Združenimi državami Severne Amerike. Te so tudi v tem pogledu prva sila. To dejstvo silno upliva na velikobritansko politiko, ki se vedno bolj naslanja na Ameriko, ker bi bil konflikt z močno ameriško mornarico lahko usodepoln za velikobritanski imperij.

Posamezne države imajo sledeče število ladij:

Velika Britanija (507 enot): 18 velikih bojnih ladij, 4 bojne križarke (22 drednotov), 49 manjših križark, 3 oklopne monitorje, 8 ladij za letala, 17 prapornih ladij, 189 torpedoborcev, 63 podmornic, 35 šalup, 29 obrežnih ladij, 18 rečnih ladij, 22 minonoscev in 2 topovski ladji.

Združene države (539 enot): 18 velikih bojnih ladij (18 drednotov), 31 manjših križark, 1 monitor, 2 ladji za letala, 309 torpedoborcev, 118 podmornic in celo vrsto manjših ladij.

Japonska (211 enot): 6 drednotov, 4 velike križarke, 28 manjših križark, 2 ladji za letala, 101 torpedoborcev, 51 podmornic in manjše ladje.

Francija (219 enot): 9 drednotov, nobene velike križarke, 16 manjših križark, 54 torpedoborcev, 46 podmornic, 49 topovskih ladij in manjše ladje.

Italija (260 enot): 7 drednotov, 13 manjših križark, 53 torpedoborcev, 68 torpedovk, 43 podmornic, 19 topovskih ladij in manjše ladje.

Rusija (164 enot): 3 velike bojne ladje, 7 križark, 1 ladja za letala, 80 torpedoborcev, 28 podmornic, 26 obrežnih kanonskih ladij in manjše ladje.

Nemčija (51 enot): 8 velikih bojnih ladij, 8 križark, 16 torpedoborcev, 16 torpedovk in 3 topovske ladje.

Druge države ne pridejo v poštev.

Te ladje so danes v službi ali pa v gradnji. Velikobritanska statistika navaja tudi ladje, ki se imajo po stavbenem programu izvršiti. Toda več ko dvomljivo je, če se bodo vsi ti načrti realizirali in zato navajamo samo število onih ladij, s katerimi posamezne pomorske države danes že razpolagajo.

Kmetijskim strokovnjakom!

Menda ni delovnega sloja v naši državi, ki ne bi trpel radi povojne razdrapanosti in neorijentiranosti. Med vsemi prizadetimi stanovi bo kmetijski uslužbenec pač najbednejši. Industrijski delavci, obrtniki, trgovci in drugi, da celo nam sorodni stanovi, so oklenivši se svojih organizacij, našli kmalu umevanje svojih teženj ter se postavili na dokaj trdna tla.

In mi? Uslužbenec kmetijske stroke, stroke, ki je v agrarni državi toli pomembnejša, je ostal osamljen in radi neorganiziranosit tudi nezaščiten. Če se ga vendarle uvažuje in če uživa ugled, potem je pripisati to važnosti njegovega dela; on sam, kot idejni izvršujoči činitelj, bo dosegel pripadajočo mu pozicijo šele tedaj, ko bo nastopal v strnjenih vrstah, in bo prišel tako tudi do svojih moralnih in gmotnih pravic, ki morajo biti najmanj enake onim drugih stanov.

Tovariši kmetijski strokovnjaki! Imamo svojo stanovsko organizacijo: **Društvo kmetijskih strokovnjakov za Slovenijo** s točasnim sedežem v Mariboru (na vinarski in sadjarski šoli), namen društva je, povzdiga kmetijskega pouka, gojenje kolegijalnosti med člani, varovanje stanovskih interesov in podpiranje društvenih članov in v posebnih slučajih tudi njih rodbin. Ta organizacija, razširjena leta 1923, je še mlada; ali kali, ki so pognale, so žive in morejo postati važen faktor; ona, dosedaj pogrešana društvena tvorba, ki bo svojim članom skrbna matica.

Vsi uradniki kmetijske stroke, ki so absolvirali kako kmetijsko šolo in so v javni ali zasebni službi, spadajo v okrilje svoje stanovske organizacije. Povabljeni so vsi, da se ji pridružijo, naj bi ne bilo niti enega, **ki se vabilu ne bi odzval. Kajti čas beži in** naše bedno stanje nam govori dovolj resen memento: Tovariši, organizirajmo se! Naj vzplamti med nami misel za skupnost, eliminirajoč grdi individualizem in malomarnost za skupne interese! Kajti v skupnosti je moč in le skupno bomo mogli kronati naše delo, hotenje naše.

Prijave za pristop k društvu s članarino, ki znaša za leto 1925 Din 25.—, sprejema odbor, pri katerem se dobe tudi poštne položnice.

Drobne vesti.

Zveza delodajalcev na Danskem je izprla nadaljnjih 50.000 delavcev. Na ta način je sedaj že 100.000 delavcev brez službe.

Nemški parlament je odgoden do predsedniških volitev.

Soho Eberta postavijo v Nemškem parlamentu. Tako je sklenil odbor za okrasitev parlamenta.

Iz sovjetskega poslaništva v Parizu so bili ukradeni akti. Med sovjetskimi krogi vlada vsled tega veliko razburjenje. Med akti je bilo več tajnih instrukcij tretje internacionale. Poslaniški tajnik Valin je bil vsled tega suspendiran.

Velikemu knezu Nikolaju Nikolajeviću je zapustila ruska bogatašinja Litvinova 40 milijonov dolarjev pod pogojem, da ustanovi belo vojsko proti sovjetom.

Turška vlada je poklicala pod orožje 75.000 vojakov, da čim preje uduši vstajo Kurdov. Kemal paša upa, da bo v treh mesecih vstaja likvidirana.

Na angleški bojni ladji »Toronthian«, ki je usidrana v Konstanci, je izbruhnil upor mornarjev. Mornarji so bili komunisti in so hoteli pobiti oficirje, nato pa z ladjo pobegniti v Rusijo. S pomočjo rumunske vojske je bil upor udušen.

Naslednik lorda Curzona bo po vsej priliki lord Balfour.

Dnevne vesti.

— **Trgovci!** Ne pozabite, da g. Štupica, načelnik gremija trgovcev kljub zahtevi predpisanega števila članov do danes še ni sklical izrednega občnega zbora ljubljanskega gremija.

— **Mladinski tisk in uradništvo.** V zadnjem času se je pričela odkrita persekucija naprednega uradništva. Uradniki, ki so leta dolgo stali v prvih vrstah narodnih borcev, so bili iz osebne maščevalnosti nekaterih politikov v narekovanju persekvirani. Kadar so volitve, poudarja ves mladinski tisk na vsa usta, da nima uradništvo boljših prijateljev kakor so mladini, oziroma njihov tisk. Sedaj pa, ko bi bilo to prijateljstvo dokazati, ni niti en mladinski list nastopil niti z besedico v obrambo preganjanih uradnikov. Nasprotno, na čelu zagovornikov uradniške persekucije so korakali mladinski listi. To menda v zahvalo, ker so uradniki med najbolj zvestimi naročniki mladinskih listov. Le naročajte se na mladinske liste, le poljubljajte bič — oni, ki persekvirajo uradništvo, se zadovoljno smejejo.

— **Včerajšnje popoldansko glasilo mladinov** si je privoščilo obširen napad na g. Jelačina ml. Vidi se, da je mariborski neuspeh mladinov dobro udaril. Napad sam je napisan čisto v žargonu nekdanje protifarške gonje. Zato se obsoja sam in zato ne zasluži niti odgovora. Vseeno pa si dovoljujemo kratko pripombo: Zakaj ni mladinska gospoda tako pametna, da ne bi o zvezi g. Jelačina s klerikalci samo govorila, temveč jo tudi dokazala. Zakaj mladinski listi, kljub vsej svoji znani klepetavosti, še do danes niso navedli niti enega dejanja, s katerim je postal g. Jelačin ml. klerikalec! Samo o tem so klepetali, da ni pustil, da bi se vršil v uradnih prostorih gremija političen shod g. Mohoriča. Pa gospoda, ali ste res tako naivni, da ne uvidite, da je ravno to dejanje v čast objektivnosti predsednika Zveze? In končno! Kaj pa večno klepetate, da je bil g. Mohorič kandidat trgovcev! Saj vendar sami veste, da to ni res. Gospod Mohorič je bil kandidat **»nacionalnega« bloka**, kako pa to kazi trgovske interese, pa vidite sedaj, ko se pošilja denar poštnega čekovnega urada v Beograd. Le navdušujte se za nacionalni blok, vas bo še pošteno bolela glava!

— **Imenovanje na sodišču.** Prvi državni pravdnik deželnega sodišča v Ljubljani g. Niko Domenico je imenovan za namestnika generalnega prokuratorja v Zagrebu.

— **Iz državne službe.** Vpokojen je davčni lustrator delegacije ministrstva financ v Ljubljani Ivan Skušek; imenovan za referenta I. kat. 7 skup. pri okrož. agrarnem uradu v Mariboru tajnik Mato Gregorović; premeščeni so od okr. glavarstva Maribor (levi breg) k okr. glavarstvu Maribor (desni breg) veter. Fran Baš, od okr. glav. (levi breg) k veter. oddelku pri velikem županu mariborske oblasti veterinar Fran Veble, od okr. glavarstva v Čabru k okr. glavarstvu v Dol. Lendavi veterinar Anton Sok.

— **Razpisano mesto.** Odda se mesto sodnega sluge pri okrajnem sodišču v Radečah; prav tako se oddado vsa druga mesta sodnih slug, ki bi se izpraznila zaradi razpisa ali tekom razpisa.

— **Mednarodna konferenca glede potnih listov.** Meseca maja bo reševala v Ženevi mednarodna konferenca vprašanje potnih listov in vizov. Na konferenco je povabljena tudi naša vlada.

— **Institut za tropične bolezni** se otvori na slavnosten način 1. aprila v Skoplju. Kakor se trdi, se udeleži otvoritev tudi minister narodnega zdravja Miletić.

— **Črkoslikarski tečaj.** Ministrstvo trgovino in industrije je dovolila otvoritev črkoslikarskega tečaja na beograjski obrtni šoli.

— **Potrebe mesta Beograda.** Beograjska občina je sklenila, da nabavi 105 vagonov premoga za mestno razsvetljavo in tramvaj.

— **Dva nova mostova v Srbiji.** V kratkem pričnó graditi provizoričen most čez belažičko reko na cesti Kruševac—Dobrinje—Ribarska Banja in most čez Mlavo na cesti Kristaljine—Lige—Despotovac.

— **Prihodnja številka »Narodnega Dnevnika«** izide radi praznika šele v četrtek.

— **Poglobljenje suežkega kanala.** Tekom meseca maja bo suežki kanal poglobljen. To dejstvo pomeni veliko prednost za svetovni pomorski promet. Zakaj od globočine kanala zavisi prostornina ladij v prometu z vzhodom. Prostornina ladij pa je merodajna za pristaniške zgradbe na vzhodu. Kanal bodo poglobili zaenkrat tako, da ga bodo lahko pasirali parobrodi s prostornino za 28.000 ton, kar znači napram sedanjim razmeram lep napredek. Pozneje, ko bodo luke vzhoda svoje pristaniške zgradbe primerno razširile, se bo kanal adaptiral še za večje ladje.

— **Senzacionalen proces v Italiji.** Italijansko časopisje se bavi s senzacionalnim političnim procesom. Pri državnem pravdništvu v Bari je namreč vložena ovadba proti onim, ki so zakrivili katastrofo italijanske oklopnice »Leonardo da Vinci«, ki so jo spustili v zrak v noči od 2. na 3. avgusta 1916 v luki Tarento avstrijski emisarji. Ovadbo je podpisal Enea Vicenzi, ki je bil prvotno obtožen, a pozneje od obtožbe oproščen, da bi bil zakrivil katastrofo. Med ovadenci se nahajajo osebe, ki zavzemajo danes visoka socialna mesta. Rimski »Sereno« piše, da bo ta proces mnogo bolj senzacionalen kakor je bila Dreyfussova afera.

— **Obsodba morilca trgovca Nalovića.** Ob velikem zanimanju občinstva je bila dne 21. t. m. v Beogrdu proglašena sodba Ljubomira Kovačevića, ki je, kakor znano, ustrelil svojega kompanjona trgovca Tihomira Nalovića. Sodba se glasi na 10 let robije (ječe) v težkih okovih. To je po srbskemu zakoniku najmilejša kazen, ki jo je moglo sodišče uporabiti. Razlogi, ki so privedli sodišče do tega, obstoje v olajševalnih okoliščinah. Sodišče je sicer ugotovilo, da je bil izvršen zločin s premislekom in ne v afektu, upoštevalo pa je dosedanjo neoporečnost in priznanje ter dejstvo, da je Nalović spravil Kovačevića v težak položaj in ga kompromitiral med trgovskim svetom, kar je uplivalo na obtoženčevo duševno stanje. Kovačević je obsojen tudi na plačilo 100.000 din vdovi in otrokom in 50.000 Din očetu Nalovića. Po obsodbi je priredilo občinstvo sodišču in obtožencu ovacije, Nalovićevo vdovo pa je insultiralo.

— **Obsojen trgovec z dekleti.** Petinštiridesetletni Vinko Staler iz Rizice, lastnik znane javne hiše v Sarajevu je zvedel, da se nahajajo v bolnici v Mariboru tri deklice, ki bi utegnile biti pripravne za njegov smoter, namreč: Ana Pelc, Ana Pungari in Pavla Dobaj. Prišel je osebno v Maribor, vtihotapil deklicam obleko v bolnico ter jim dal 1200 dinarjev za potne stroške. Ko so nastopile obljubljeno »službo« v Sarajevu, se je zanimalo za stvar državno pravdništvo. In tako se je zgodilo, da bo moral Vinko Staler sedaj pihati v Mariboru štiri mesece ričet.

— **Smrt pijanca.** Ruski begunec Nikolaj Nikolajevič Radzijevič, ki je bil zaposlen v Zagrebu pot pomožni delavec, je bil velik pijanec. Te dni je prišel zopet dobro naložen domov ter takoj trdno zaspal. Ker je naročil opetovano svojemu sostanovalcu, naj ga pusti mirno spati, ako pride pijan domov, se ta ni brigal zanj vso noč in ves naslednji dan. Ko se mu je zdelo končno vendarle čudno, da se njegov tovariš tako dolgo ne prebudi, je stopil k postelji in ugotovil je, da mož več ne diha in je torej najbrže mrtev. Obvestil je policijo. Policijski zdravnik je ugotovil, da je umrl Radzijevič že pred več urami kot hud alkoholnik na otrpnjenju srca.

— **Mesto vina je pila solno kislino.** Služkinja Mara Mravek v Beogradu je velika prijateljica alkohola. Vselej, kadar je pospravljala sobe svoje delodajalke, je izmaknila kako buteljko iz kredence. Te dni je napolnila gospodinja eno izmed buteljk s solno kislino. Nesreča je hotela, da je segla tatinska služkinja ravno po tej buteljki. V naglici je napravila par krepkih požirkov, zakričala je in zgrudila se je na tla ter se zvijala v strašnih bolečinah. Prepeljali so jo z rešilnim vozom v bolnico, vendar je vsaka rešitev izključena, in ženska bo plačala tatvino vina s smrtjo.

— **Hud vlomilec.** Nedavno je bilo vlomljeno v pisarno bolnice milosrdnic v Zagrebu. Ukradenih je bilo 5 srebrnih žepnih ur, 280 dinarjev gotovine in več drugih predmetov. Storilci so bili neznani, te dni pa jim je prišla policija slučajno na sled. V neki gostilni je sedel totalno pijan trgovec, poleg njega pa krznarski pomočnik Franjo Kranjc iz Stepanje vasi. Slučajno je prišel v gostilno neki detektiv. Temu se je zdelo, da se suka Kranjc sumljivo okrog pijanca. Zato ga je pričel opazovati. Ni trajalo dolgo in detektiv je zasačil Kranjca baš v trenutku, ko je segel pijanemu trgovcu v žep po listnico. Na cesti je sledila zato aretacija, ki pa ni bila lahka. Detektivu je prihitelo na pomoč več stražnikov, kljub temu se je Kranjc srdito branil. Med rokoborbo je udaril detektiva s pestjo po očesu, enemu izmed stražnikov pa je odtrgal številko pod vratom. Končno so Kranjca naložili na voz in odpeljali na policijo, ki mu je temeljito preiskala jetra in obisti ter tako ugotovila, da je izvršil vlom v bolnico milosrdnic on in stolarski pomočnik Alojzij Vranič. Pri vlomilcih je našla policija več ukradenih predmetov, tako da ima bolnica samo še 1420 Din škode.

— **Borza za trgovino z novorojenci.** Policija v Los Angelosu je aretirala neko žensko, ki je prodajala novorojence za ceno 175 do 200 dolarjev. Ker ji je kupčija dobro nesla, je nameravala otvoriti neke vrste kompenzacijsko borzo za trgovino z omenjenim produktom. Zaslišana na policiji, je žena izjavila, da si ni mislila nič hudega pri svojem obrtu, nasprotno, po njenem mnenju, je storila le dobro, ker je zmanjšala onim, ki so imeli preveč otrok, stroške, onim pa, ki so jih imeli premalo, je pripomogla do zadovoljstva.

— **Služkinja morilka svojih koleginj.** Kriminalna policija v Delmennorstu pri Berlinu je aretirala služkinjo Berto Lasse, ki je umorila dve svoji tovarišici. Eno od njih je pobila s sekiro in jo vrgla v gnojnico. Kot motiv je navedla, da jo preganjajo s tiralico, ter si je hotela preskrbeti radi tega listine dekleta enake starosti.

— **Kaznovana prešernost dveh brezposelnih.** Dva brezposelna, od katerih je eden po poklicu kočijaž, drugi pa steklarski pomočnik, sta se pripeljala te dni pred neki izplačilni urad za brezposelne na Dunaju v avtomobilu. Ko sta pred poslopjem izstopila, sta se izjavila šoferju, da plačata vožnjo ko dobita podporo. Ker šofer s tem ni bil zadovoljen, je nastalo prerekanje, v katero so se vmešali navzoči številni drugi brezposelni, ki so čakali na podpore. Končno je intervenirala policija. Ker sta bila možakarja nekoliko alkoholizirana in sta nastopala proti policiji skrajno arogantno in nasilno, sta bila aretirana. Sledila jima je velika množica brezposelnih, ki so se zgražali nad njima, češ, da postavljata s svojim početjem tudi njih v slabo luč. Končno je narasla razburjenost množice tako, da sta jih prešerna možakarja prav pošteno dobila, česar vsled prevelike gnječe eniti eskorta ni mogla preprečiti.

— **Virman in provizija pri čekovnih uradih.** Da se udeležencem v poštno-čekovnem prometu olajša uporaba čekovnih računov tudi **pri izplačilih v gotovini**, bodo poštna hranilnica in njene podružnice od 1. aprila t. l. dalje zaračunavale provizijo v dosedanji izmeri ½‰ (pol pro mille) samo pri zneskih do Din 30.000.—, pri večjih dispozicijah pa se bo od zneskov, ki presegajo 30.000 Din, zaračunavala provizija le v izmeri ¼‰ (četrt pro mille). — Pri tej priliki se opozarjajo lastniki ček. računov na dejstvo, da se pri dispozicijah v virmanu (t. j. pri dispozicijah v korist drugih ček. računov), kakor tudi pri dispozicijah v korist čekovnih računov Narodne banke pri Poštni hranilnici in njenih podružnicah v Ljubljani, Sarajevu in Zagrebu in končno tudi pri dispozicijah v korist žiro-računov pri Narodni banki ne zaračunava nobena provizija.

— **Analfabetizem v češkoslovaški armadi.** Leta 1924 je bilo v vsej češkoslovaški armadi 5080 analfabetov. Pred letom dni pa jih je bilo celo samo 3176. Narastek izvira iz tega, ker so bili v letu 1924 prvič vpoklicani novinci, ki bi morali za časa vojne iti v šolo. Računa se zato, da bo število analfabetov še štiri leta raslo, nato pa se manjšalo. Najmanj analfabetov je bilo med Čehi, potem med Nemci in Madžari. Slovaki so dali 10.65 odstotkov, Rusi pa celo 35.62 odstotkov analfabetov. 70 odstotkov analfabetov se je učilo v vojski pisati in brati.

— **Akad. agr. klub »Njiva«** priredi v torek, dne 24. III. ob 20. uri v dvorani »Kmetijske družbe« (Turjaški trg) predavanje univ. prof. dr. Vebra »Družba in vest«. Vabljeni vsi akademiki, kakor tudi vse ostalo občinstvo.

— **II. književna tombola Jugoslovenske Matice.** S številkami, izžrebanimi dne 14. t. m., so bili zadeti vsi **dobitki za tombolo** in je s tem igra dovršena. Tombolo so zadele tablice, ki nosijo št. 1815. Imena onih, ki so zadeli tombolske dobitke, objavimo prihodnjič.

— **Razpis.** Mestni magistrat ljubljanski razpisuje oddajo zidarskih in drugih del pri zgradbi 7. mestne stanovanjske hiše za Bežigradom. Vsi potrebni pripomočki se dobe proti povračilu nabavnih stroškov pri mestnem stavbenem uradu, Lingerjeva ulica 1. Ponudbe za posamezna obrtniška dela treba vložiti najkasneje do 6. aprila 1925 do 11. ure dopoldne pri gori imenovanem uradu.

— **Dva italijanska vojaška letalca ponesrečila.** Iz Turina se poroča, da je padel na aerodromu pri Cameri neki poročnik z letalom na zemljo ter obležal na mestu mrtev. Kmalu nato je izgubilo letalo nekega učitelja pilotov v višini več sto metrov levo krilo in padlo na zemljo. Tudi letalni učitelj je obležal mrtev.

— **Smrtonosni poljub.** Za vaško krasotico Filo Bogovčič v Račici v Dalmaciji so letali vsi fantje. Najbolj rad jo je imel premožni Martin Zupanović. Toda ona grdogleda ni marala. To ga je hudo bolelo. Te dni jo je zalotil, ko je pasla na morski obali čredo svojega očeta. Prestrašeno je hotelo dekle zbežati. Toda Martin je bil bolj urnih nog in dohitel jo je. Vse prošnje so bile zaman. Fant ji je začel trgati obleko s telesa... Od strahu se je Fila onesvestila. Ko se je prebudila, je videla, da je bila popolnoma gola, in od sramote se je vrgla v peneče valove ter utonila. Ko je Martin to izvedel, se je sam prijavil policiji. »Blazno sem jo ljubil,« je dejal, »in ker me ni marala za moža, sem mislil, da dosežem svoj cilj najlažje s tem, da jo onečastim. Ko se je onesvestila, sem si premislil, in dal sem ji samo poljub...« Zdravniška obdukcija je ugotovila, da ji fant res ni storil nič hujšega.

— **Jeklene valjčne zastore ter vsa ključavničarska dela** izvršuje ter se priporoča za cenjena naročila ključavničarstvo **August Martinčič**, Ljubljana, Rimska cesta 14. — Glej današnji inserat na zadnji strani.

— **Predavanje v Pravniku.** V četrtek, dne 26. t. m. bo predaval na sestanku društva »Pravnika« g. ravnatelj **dr. Ludvik Böhm** o predmetu: **»Morska obala v teoriji in praksi. Nadaljevanje in konec«.** Predavanje se bo vršilo v dvorani št. 79, I. nadstropje deželnega sodišča in se prične točno ob pol 6. popoldne. Društveniki se vabijo k obilni udeležbi, prijatelji dobrodošli.

Edgar Rice Burroughs: 15

Tarzanovi doživljaji v džungli.

Tarzanov bog.

Tarzan je našel v hišici pokojnega očeta stvari, ki so mu zmedle glavo. Z velikim trudom in brezprimerno potrpežljivostjo je odkril smisel tistim malim hroščem, ki se v taki množici nahajajo po tiskanih knjigah. Počasi je pričel razumevati, da mu govore v mnogobrojnih sestavah, v katerih se mu predočujejo v neznanem jeziku. Tega jezika ni mogel razumeti od vsega sveta oddaljeni Tarzan. A slutil je, da so tam notri zapisane čudovite stvari, za kojih razumevanjem sta strašno hlepeli njegova domišljija in znatiželjnost.

Ko je po mnogih letih z neutrudljivim naporom razumel leksikonov pomen, mu je le-ta veliko koristil.

Kakor je zdaj razvozljaval zmedo pojmov, to je bil pravcati lov, podoben zasledovanju divjih zverin v džungli. Tarzan pa je bil velik lovec.

Seveda so bile med drugimi besede, ko so še prav posebno podžigale njegovo domišljijo. Ena izmed teh, katera mu je povzročila največjo preglavico, je bila beseda — bog. Tarzana je zanimala zaradi tega, ker se je pričenjala z velikim hroščem B, z večjim kakor ostale besede. Ta B je pomenil njemu samca, dočim so drugi b predstavljali samico. Sklenil je, da mora pomen te besede raziskati. To je tudi storil, toda po večih mesecih premišljevanja in ugibanja je bil še vedno ves zmeden.

Nekega dne pa je menil, da je obsegel pomen. Bog je bil mogočni glavar, kralj vseh maugamjev! Seveda bi ta razlaga pomenila, da je bog mogočnejši od Tarzana; in baš to je bilo kočljivo. Kajti Tarzan ni v vsej džungli priznaval nikogar sebi enakovrednega.

V nobeni knjigi ni našel božje podobe, čeprav je našel veliko, kar ga je potrjevalo v mislih, da je bog veliko, mogočno bitje.

Na slikah je videl svetišča, v katerih časte boga. Nikjer pa niti sence o bogu. Naposled je pričel razmišljati, da je morda bog različno bitje od njega. Sklenil je, da ga poišče.

Izpraševal je Mungo, ki je bila zelo stara ter je videla v življenju že mnogo stvari. A Munga se je kot opica spominjala le najbolj navadnih dogodivščin. Tako je n. pr. mnogo bolj vplival nanjo dogodek, ko je Gunto zamenjal strupeno muho s hroščem, kakor nešteta božja razodetja, katerih ni razumela.

Mungo, ki je tudi slišal Tarzanovo vprašanje je prekinil za nekaj časa boljšjo lov ter je končno zgradil lastno teorijo, da namreč mesec Goro povzroča blisk, dež in grmenje. Utemeljeval je svojo trditev s tem, ker se vrše vsi dum-dum plesi v mesečini. Kar je zadovoljevalo Mungo in Munga, je bilo Tarzanu premalo. A vendar je sklenil na podlagi tega, kar je slišal, preiskati mesec.

Še tisto noč je splezal na vrh največjega džungelskega velikana. Bila je polna luna, tako blesteča, kakor vstaja le pod ekvatorjem. Tarzan se je zravnal na tanki, zibajoči se veji in vpiral bronasti obraz v srebrno kroglo. Zdaj je gledal začuden, kajti Goro je še enkrat tako daleč, kakor se mu je zdelo preje na tleh. Na vsak način se mu torej hoče izmuzniti.

— Goro, pridi! — je kričal Tarzan. A mesec se ni ganil.

— Povej mi, — je nadaljeval, — si ti kralj Ara, ki pošilja bliske? Si ti oče grmenja in vetrov? Izlivaš ti vodo na džungelsko prebivalstvo, kadar so dnevi temni? Povej mi Goro, si ti bog? —

Tarzan ni rekel bog, ker ni znal angleški. Ustvaril si je namreč za vsakega hrošča v knjigah posebno ime. Ni se zadovoljeval, kakor opice z duševno predstavo znane stvari. Imeti je hotel za vsako tudi opis. Čeprav je besedo, katero je bral, v celoti razumel, je vseeno izražal vsako črko posebej z lastnimi besedami, katere si je izmislil za posamezne črke. Navadno pa je postavljal pred sleherno besedo še spol.

Za boga si je izmislil Tarzan prav veličastno besedo. Moška pritiklina je pri opicah bu, ženska mu; b je imenoval Tarzan la, o-tu in g je bil mo. Tako je iz boga postal Bulamutumumo, v našem jeziku on-b-ona-o-ona-g.

Tarzan je torej klical mesec in ker Goro ni odgovoril, je postal jezen. Izbočil je prsa, ostril zobe in obkladal umrlega zemeljskega trabanta z različnimi izzivanji.

— Ti nisi Bulamutumumo — je kričal. Še manj kralj džungle. Ti nisi tako mogočen kot Tarzan, mogočni bojevnik, mogočni lovec. Nikogar ni nad Tarzanom. Če je Bulamutumumo na svetu, ga Tarzan lahko ubije. Pridi doli, Goro, veliki strahopetec in spoglej se s Tarzanom. Tarzan te ubije. Jaz sem Tarzan, ubijač. — (Dalje prih.)

Prispevajte za tiskovni sklad „NARODNEGA DNEVNIKA“!

— **Utopljenec na Fužinah.** V soboto popoldne so potegnili iz Ljubljanice na Fužinah truplo približno 17 let starega mladeniča, čigar identiteta doslej še ni ugotovljena. Ugotovljeno je le, da je utopljenec najbrže dijak srednje tehnične šole v Ljubljani. Zakaj, našli so pri njem spričevalo omenjenega zavoda, vendar pa ime na spričevalu ni bilo čitljivo, ker ga je razmazala voda.

— **Velikonočne razglednice** ima družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani še v zalogi. Osnutke je izvršil g. prof. A. Koželj. Razglednica stane 1 Din; trgovci in razpečevalci dobe primeren popust. Rodoljubno občinstvo prosimo, da si preskrbi za velikonočna voščila C. M. razglednice, ker tako podpira tudi obrambno družbo.

— **Narodni okraski.** Bliža se Velika noč in z njo objavljamo razne stare narodne običaje. Tako n. pr. bodo po vseh krajih naše širne domovine žene in dekleta z raznimi motivi okraševale pirhe, da obdarijo z njimi znance in prijatelje. Ta prastara narodna navada se je začela v zadnjih letih, odkar nam je podal prof. A. Sič svojo bogato zbirko pirhov v krasnem barvotisku, zopet uveljavljati. Z njo nam je dvignil dragocen zaklad pestre narodne umetnosti, ki zasluži, da se zopet oživi, in razširi med narod. Da se morejo tudi manj premožni seznaniti z narodnimi ornamenti na pirhih in jih pravilno uporabljati, je drž. založba šolskih knjig in učil v Ljubljani, ki je z veliki žrtvami to zbirko založila, ceno delu znatno znižala. Vsa zbirka pirhov, obsegajoča 10 umetniško izvedenih listov, in ž njo združena zbirka krasnih ornamentalnih osnutkov na kožuhih (31 listov) z navodilom, kako okraševati pirhe in opisom kožuhov, stane do preklica le Din 60.—, na finem kartonu pa Din 80.—. Na isto ceno je znižala tudi zanimivi zbirki istega pisatelja o narodnih okraskih na orodju in pohištvu 16 listov). Domača in tuja strokovnjaška kritika je sprejela Sičevo velezaslužno narodopisno delo z navdušenim priznanjem; zato je želti, da si te zbirke nabavi vsaka šola, vsaka narodna rodbina ter da se uveljavijo kot najbolj primerno velikonočno darilo. Po označeni znižni ceni so omenjene zbirke na prodaj samo direktno pri drž. zalogi šolskih knjig in učil v Ljubljani.

Državna borza dela v Mariboru. Od 8. do 14. t. m. je bilo pri tej borzi dela prijavljenih 137 prostih mest, 215 oseb je iskalo službe, v 58 slučajih je borza posredovala uspešno in 13 oseb je odpotovalo; od 1. januarja do 14. marca pa je bilo 1258 prostih mest prijavljenih, 2369 oseb je iskalo službo, v 631 slučajih je borza posredovala uspešno in 100 oseb je odpotovalo.

Prosveta.

REPERTOAR NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI.

Drama:

Začetek ob 20. uri zvečer.

Torek, 24. marca zaprto.
Sreda, 25. marca ob 20. uri »Othello«. Izv.
Četrtek, 26. marca »Pepeluh«. Red D.
Petek, 27. marca »Vdova Rošlinka«. Red A.
Sobota, 28. marca ob 15. uri popoldne »Veronika Deseniška«, dijaška predstava pri znižanih cenah. Izven.

Opera:

Začetek ob pol 20. uri zvečer.

Torek, 24. marca »Mignon«. Red B.
Sreda, 25. marca ob 15. uri popoldne »Gorenjski slavček«, ljudska predstava pri znižanih cenah. Izven.
Četrtek, 26. marca zaprto.
Petek, 27. marca »Don Juan«. Red C.
Sobota, 28. marca »Don Pasquale«, premijera. Izven.
Nedelja, 29. marca ob 15. uri pop. »Mignon«, ljuska predstava pri znižanih cenah. Izv.

Slovensko marijonetno gledališče »Atena« v Mladiki igra v sredo na praznik ob pol 3. pop. in ob pol 6. zvečer Poccijevo pravljično igro **»Obuti maček«**, ki po svoji pestrosti in bajnosti je enakovredna ob strani »Čarobnih gosli« in »Dr. Fausta«. — V nedeljo pa se zopet igra **»Doktor Faust«**, ki je dosegel ob premijeri velik uspeh in ki po vsej pravici tvori višek letošnje sezone Slov. marijonetnega gledališča.

; **Gorenjski slavček.** Ta priljubljena izvirna opera se uprizori zopet na praznik v sredo 25. t. m. **ob 3. uri pop.** kot ljudska predstava pri znižanih cenah v naši operi. Vlogo Minke poje gdč. Rozumova, Franja g. Banovec. Ostale vloge pa v znani zasedbi.

; **Mladino ljubljanskih in izvenljubljanskih šolskih zavodov** opozarjamo na vprizoritev Župančičeve tragedije »Veronika Deseniška«, ki bo v soboto, dne 28. t. m. ob 3. uri pop. v ljubljanskem dramskem gledališču. Vstopnina je znižana. Zunanji posetniki naroče vstopnice lahko tudi pismeno pri gledališki upravi.

Tretja številka mesečne revije za novo sborovsko glasbo »Zbori«, katero izdaja pevsko društvo »Ljubljanski Zvon« in jo urejuje Zorko Prelovec, prinaša učinkovit moški zbor St. Premrla »Naše gore« in ljubko Adamičevo »Kaj ti je, Mojca?« Četrta številka izide pred koncem marca. Pevske zbore in ljubitelje pesmi vabimo na naročbo. Naročajo se »Zbori« po dopisnici na naslov: Pevsko društvo »Ljubljanski Zvon« v Ljubljani. Celoletna naročnina znaša za Jugoslavijo le 20 dinarjev.

Pevec. Glasilo Pevske zveze. Leto V. **št.** 1.—2. Na uvodnem mestu podaja St. Premrl življenjepis kapelnika muzike dravske divizije dr. Josipa Čerina. Jakob Aljaž nadaljuje s svojimi »Pevskimi spomini«. Skladatelj Emil Adamič poroča obširno o dveh cerkvenih koncertih glasbenega društva »Ljubljane«. Slede še poročilo o delovanju v Pevski zvezi včlanjenih zborov, Vestnik Pevske zveze, Iz glasbenih listov, Doma in drugod ter poročila uprave lista. V glasbeni prilogi je objavljen nov dr. Schwabov lahek mešani zbor »Zvonovi« s pritrkavanjem, istega skladatelja štajerska narodna »Kukovca«, katero poznamo že iz zadnje zbirke O. Devovih narodnih pesmi ter St. Premrla moški zbor »Moj mu blagoslov«, posvečen kvartetu »Primorje«. Ker je urednik Pevca g. dr. Kimovec bolan, ne nudita prvi dve številki letošnjega letnika toliko raznovrstnega gradiva kot ponavadi. Pevec se je dobro uvedel in zasluži upoštevanje ter mnogo naročnikov.

10 mašnih pesmi (II. zbirka). Za mešani zbor, deloma z orglami. Zložil Stanko Premrl. Samozaložba. Cena 10 Din, 5 izvodov 40 Din, od 10 izvodov naprej po 6 Din. Zbirka se naroča pri upravi Cerkvenega glasnika, Ljubljana, Pred škofijo 12. Prejeli smo v oceno te lepe mašne pesmi, ki se odlikujejo po pevnosti, plemeniti melodiki in zmerno moderni harmoniki. G. St. Premrl je plodovit cerkven in posveten komponist ter stresa skladbe kar iz rokava. Cerkvenim zborom je podaril ogromno skladb za vse prilike. Tudi pravkar izšlo zbirko toplo priporočamo, tembolj ker je nje cena za nakup zelo nizka.

Književnost.

M. Arcibašev: Sanin. Roman. Poslovenil Stane Krašovec. Splošna knjižnica št. 52. V Ljubljani 1925. Založila Zvezna tiskarna in knjigarna. Strani 488. Cena broš. 52 Din, vez. 60 Din. — »Sanina« je spisal M. Arcibašev, ki sedaj živi v Varšavi, leta 1903 in je zvesta slika ruske inteligence iz dobe tik pred ponesrečeno revolucijo leta 1905. Roman je izšel šele l. 1907. po revoluciji, v istem časopisu, ki ga l. 1903 ni hotel priobčiti. Druga izdaja, tiskana v 10.000 izvodih, je bila takoj konfiscirana, pač zato, ker se niso skladali nazori njegovega romana z religijo, privilegirano po vladi, in se je tako roman zaletaval v stebre carizma in reakcije. (Tudi nemški prevod je bil izpočetka konfisciran). O Arcibaševem »Saninu« se je razvila ne samo v ruskih, nego tudi v tujejezičnih literarnih krogih obsežna debata o njegovih tendencah in nazorih. Roman je postal vsled tega splošno znan in zanimivo čtivo. Kakor naglaša prevajalec, v uvodu k slovenskemu prevodu, »se je sam Arcibašev izrazil, da ne smatra romana niti za nravstvenega niti za zasmehovanje mladine, ampak za zagovor individualizma. Naj pač vsak uživa umetnino po svoje brez »napotnice« in si naj napravi o njej samolastno sodbo. Prevod naj služi zato, da bo širša slovenska javnost videla, da niso vsi nazori tako stalni in neproblematični.« — Kakor je že uvodoma povedano, slika roman »Sanin« na realističen način ruskega inteligenta, žida, malomeščana, oficirja, študenta, žensko v okvirju družine in samostojno učiteljico. Epizoda se vrsti za epizodo, ki se vpletajo odvisno ali neodvisno od glavnega junaka Sanina, čegar samolastna individualiteta posega bolj ali manj globoko v vse to bujno in šareno življenje.

Taborništvo na Francoskem.

Na Francoskem obstojajo, poleg nekaterih manjših skupin, v glavnem tri velike skavtske organizacije:

1. Fédération des Eclaireurs de France.
2. Eclaireurs Unionistes de France.
3. Fédération National Catholique Scouts de France.

Vse tri organizacije, ki so nacionalistične in napol vojaškega značaja, predstavljajo precej točno kopijo angleške skavtske organizacije.

Prva izmed naštetih je najbolj razširjena ter združuje mladino brez ozira na svetovni nazor. Ker je versko nevtralna, ima pri njih prva točka takozvane skavtske obljube dve formulaciji. Prva velja za one, ki verujejo v Boga ter se glasi: »Obljubljam... služiti svojemu Bogu in svoji domovini.« Druga se glasi: »Obljubljam... slušati svoje prepričanje in služiti svoji domovini«, ter velja za one, ki ne verujejo v Boga.

Članstvo se deli na tri skupine: volčiče (8—11 let), skavte (11—16 let) in pijonirje (nad 16 let). Organizacija ima okoli 6000 članov. Oficielni organ udruženja je mesečnik »Eclair de France«. Njih znak je napet lok s puščico.

Druga organizacija »Eclaireur Unionistes de France«, ki je nastala iz društva »Union chretiennes de Jeunes Gens de France« (društvo krščanskih mladeničev) vzgaja svojo mladino v krščanskem duhu ter šteje kakih 5000 članov, večinoma protestantov. Organizacija izdaja polmesečnik »L'Eclaireur Unioniste«. Njen znak je galski petelin z nadpisom »Sois prêt!« (Bodi pripravljen!).

Tretja organizacija »Scouts catholiques de France«, je organizirana na katoliški podlagi ter ima nekaj čez 3000 članov. Njih znak je križ s skavtsko lilijo v sredini. Oficijelen list je »Le scout de France«. Značilno za francoske skavte je to, da prvi dve organizaciji nimata kot znak znane skavtske lilije in da je na znaku tretje organizacije to samo v podrejenem pomenu. To izvira od tod, ker je skavtski znak popolnoma sličen znaku burbonske dinastije, ki je vladala svoječasno na Francoskem.

Po zadnjem skavtskem kongresu v Parizu leta 1923 so ustanovile vse skavtske organizacije »Centralni biro skavtskega pokreta v Franciji«, ki zastopa vse včlanjene skavtske organizacije pred vlado in tujino.

V splošnem in z ozirom na nekatere druge narode je taborništvo na Francoskem zelo slabo razširjeno.

Gospodarstvo.

Obveznice predvojnih negaziranih ogrskih dolgov.

Generalna direkcija državnih dolgov v Beogradu je z razpisom D broj 5628 z dne 17. marca 1925 v zvezi svojega razpisa D br. 1572 z dne 22. februarja 1924 (Uradni list št. 18 z dne 8. marca 1924) sporočila, da je avstrijska vlada odredila **zadnji rok za vlaganje protestov** glede obveznice negaziranih **predvojnih ogrskih** dolgov, deponiranih na teritoriju avstrijske republike. Odrejeni rok znaša **šest tednov in teče od 28. februarja 1925.**

Da bi naši državljani, lastniki takih obveznic, mogli jih osvoboditi avstrijskega žiga in jih vnesti v naš nacionalni blok, se pozivljajo, da predlože **Delegaciji ministrstva financ pri poslaništvu kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev na Dunaju** prošnjo, ki naj ima sledeče podatke:

1. Ime, priimek, poklic in stanovališče (točni naslov) lastnika;
2. serije in številke deponiranih obveznic, njih nominalna vrednost in ime posojila, kateremu pripada;
3. osnovo, po kateri so bile obveznice deponirane (n. pr. lombard. depozit itd.);
4. kraj in zavod, kjer se obveznice nahajajo;
5. ali so bile obveznice prenešene v Avstrijo na podlagi kake zakonske odredbe, ali vsled vojnih odredb bivše Avstro-Ogrske, ali jih je lastnik prostovoljno tamkaj deponiral;
6. od kdaj je prosilec lastnik dotične obveznice in ali si je dal v Avstriji izplačevati kupone po 1. oktobru 1919 in če si jih je dal, na podlagi katere odločbe;
7. prošnji neaj se predloži potrdilo o državljanstvu ali pa overovljen izpisek iz poslovnih knjig, če je lastnik kak denarni zavod.

H. P.:

Ljubljanska borza

dne 23. marca 1925.

Vrednote: drž. renta za vojno škodo, den. 157, blago 160, 7 odst. invest. pos. iz leta 1921., den. 64, blago 65.50 Celjska pos. d. d., den. 209, blago 211; Ljublj. kred. bka 255; Merkantilna banka, den. 110, blago 128; Prva hrv. šted. den. 840, blago 845; Slavenska banka, den. 73, blago 76; Kreditni zavod, den. 190, blago 200; Strojne tov. in liv., blago 134; Trboveljska prem. družba, den. 410, blago 425; Združene pap, den. 102, blago 110; Stavbna d. d., den. 265, blago 280.

Produktivna borza: les: Smrekove, jelove deske 25 mm, III. fco Podbrdo: 1 vag., denar 530, blago 530, zaključki 530; jesenovi hlodi od 25 cm prem. naprej in do 2.50 m dolž., fco naklad. post. blago 550; hrastovi plohi, od 2.60 m, 53 mm, I. in II.., fco meja: denar 1500; bukova drva, 1 m dolž., posuha, fco Postojna, tranz. 10 vag., den. 25, blago 25, zaključki 25.

Žito in poljski pridelki: Pšenica prekm. 74/75, Dolnj. Lendava: blago 470; pšenica medjim., 72 kg, par. Ljublj.: blago 465; odpadek pšen., par Ljublj.: blago 300; otrobi pšen., drobni, juta vreče fco Ljublj.: blago 210; otrobi pšen. debeli, ½ juta vreče, ½pap. vreče, fco Ljublj., blago 205; otrobi pšen., debeli, juta vreče, par. Ljublj.: denar 245, blago 257.50, koruza nova, promptna, par. Ljublj.: denar 205, bl. 215; koruza medjim., par. Ljublj., blago 240; koruza dobava april, fco Postojna trans.: blago 250; koruza, okrogla medjim., promptna, fco medjim. post.: blago 230; koruzni zdrob, juta vreče fco Ljublj.: blago 400; ajda siva, fco štaj. post.: blago 287.50; bučne pečke, nerešetane, fco hrvatska postaja.: blago 450; bučne pečke, rešetane, fco hrvatska post.: blago 500; bučne pečke rešetane, fco Rijeka tranz.: blago 525; krompir beli, fco štaj. post.: blago 135; krompir rumeni, fco štaj. post.: blago 110.

BORZE:

Beograd, 23. marca: Curih 12.20; Pariz 327.30; Praga 187.80; New York 63.50; London 303.20; Milan 257.45; Berlin 15.50; Dunaj 0.089.

Curih, 23. marca. Beograd 8.20, Pariz 26.875, London 24.795, New-York 5.19, Milan 21.10, Praga 15.40. Dunaj 0.007315.

× **Dobave.** Dne 30. marca t. l. se bo vršila pri komandi inženjerijі IV. armijske oblasti v Karlovcu ofertalna licitacija glede dobave raznih živil za garnizije Karlovac in Ptuj. — Direkcija državnih železnic v Ljubljani sprejema do 6. aprila t. l. ponudbe glede dobave 50 komadov kompletnih klosetov za osebne vagone. (Natančnejši podatki pri ekonomskem odelenju te direkcije.) — Dne 8. aprila t. l. se bo vršila pri direkciji državnih železnic v Sarajevu ofertalna licitacija glede dobave 1800 parov škornjev in 350 parov čevljev. — Dne 17. aprila t. l. pri intendanturi Vrbaske divizijske oblasti v Banjaluki glede dobave 272.000 kg moke. Oglasi z natančnejšimi podatki so v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

× **Razstava novosti mestnih in kmetskih gospodarskih naprav.** Belgijsko poslanstvo je obvestilo ministrstvo inostranih del v Beogradu, da se bo vršila v Laekenu od 15. julija do 5. avgusta t. l. nacionalna in mednarodna razstava novosti, ki se nanašajo na mestne in kmetske gospodarske naprave. Belgijsko poslanstvo prosi, da se predmeti, aparati, dokumenti in filmi za to razstavo pošljejo čimprej razstavnemu odboru. Prospekt razstave je interesentom v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani na vpogled.

× **Slaba vinska oddaja v Dalmaciji.** Kakor se poroča iz Dalmacije, je povpraševanje po vinu v zadnjem času bolj slabo. Ker je bila lanska letina jako izdatna, prodaja vina pa celo leto zelo slaba, so cene zopet znatno padle. V srednji Dalmaciji se dobi dobro vino po 3 do 4 dinarje v prodaji na drobno. Kakor izgleda, bo ostalo to leto v Dalmaciji preko 120.000 hl vina neprodanega.

× **Znižanje avstrijske bančne obrestne mere.** Kakor se poroča iz Dunaja, bo sklepal v kratkem občni zbor avstrijske narodne banke o znižanju obrestne mere. Ravnatelj angleške banke ni pristal na znižanje za 2 odstotka, tako da se bo znižalo obrestno mero najbrže samo za 1 odstotek.

× **Dobave.** Direkcija državnih železnic v Ljubljani sprejema do 23. marca t. l. ponudbe glede dobave mehkega in hrastovega lesa. Natančnejše informacije pri ekonomskem odelenju te direkcije. — Dne 6. aprila se bo vršila pri intendanturi Vrbaske divizijske oblasti v Banjaluki ofertalna licitacija glede dobave drv; pri direkciji državnih železnic v Ljubljani glede dobave raznega lesa. — Dne 8. aprila t. l. pri direkciji državnih železnic v Ljubljani glede dobave griffinkoles. — Dne 17. aprila t. l. pri intendanturi Dravske divizijske oblasti v Ljubljani glede dobave 660.000 kg pšenične krušne moke tipa 80%. — Predmetni oglosi z natančnejšimi podatki so v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

× **Prodaja strugotin od železa in stare pločevine** se bo vršila dne 15. aprila t. l. pri direkciji državnih železnic v Subotici. Predmetni oglas z natančnejšimi podatki je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

× **Žitne cene so v Ameriki zopet padle** in sicer od 1.71 na 1.53. Na borzi je vsled tega nastala prava panika.

× **Potrdilo o izvoru blaga za prekomorske pošiljatve.** Pri izvozu blaga iz prekomorskih držav so zahtevale dosedaj carinarnice, da morajo biti potrdila o izvoru, izdana od trgovske zbornice v mestu, kjer se je blago izkrcalo, overovljena od uprave javnih skladišč ali od carinarnice dotične luke. Z naredbo generalne direkcije carin pa je določeno, da morajo imeti od 21. marca naprej taka potrdila (certifikati za kavo, čaj in riž) poleg tega overovljenja še potrdilo konzula izvozne države, da je kava, čaj ali riž resnično proizvod države, ki jo zastopa.

Da se stranke izognejo poznejšim pritožbam in nepotrebnim stroškom, opozarja trgovska in obrtniška zbornica vse interesente, da si pravočasno preskrbijo predpisana potrdila. Po tem predpisu si bo treba n. pr. za kavo, ki prihaja iz Ceylona, preskrbeti potrdilo pri angleškem konzulatu v Trstu.

× **Ustanovitev češkoslovaške novčane banke** je po poročilih iz Prage bila sklenjena. Po sedanjem položaju predpisuje zakon novčani banki, da mora varovati kurz češkoslovaške krone na dosedanji višini, dovoljuje pa 5 odstotno nihanje. Višina kapitala do sedaj še ni določena.

To in ono.

Lahkoverna karabinierja.

Da se še najdejo ljudje, ki slepo zaupajo drugim, sta dokazala te dni dva karabinierja, ki sta se zagovarjala pred turinškim sodiščem. Imela sta eskortirati nekega bankroterja, ki je imel odsedeti štiri leta ječe, iz ene kaznilnice v drugo. Ko je prišla eskorta v Turin, se je podala v kavarno na liker. Iz kavarne so jo mahnili v vinarno, kjer so posedeli v dobrem razpoloženju do večera. Nato sta spremila čuvarja zakona svojega prijatelja-arestanta do njegovega odvetnika. K temu je namreč šel kaznjenec po denar, ker je trojica pognala že zadnje centesime po grlu. Z denarjem so krenili neko zabavišče. Ali sta karabinerja kaznjenca spremila v lokal, ali pa sta ga čakala pred vrati, ni znano. Znano je le to, da je šel kaznjenec, poklonivši se boginji Veneri, na obisk k neki prijateljski rodbini, odkoder se ni več vrnil in sta ga karabinierja čakala zaman par ur na ulici. 14 dni pozneje je poslal bankroter turinskemu državnemu pravdniku pismo, v katerem mu poroča, da se nahaja na otoku Krku, odkoder takih zločincev ne izročajo. Dostavil je, da državnega pravdnika prav prijazno pozdravlja, ter mu želi, da mu gre dobro kakor njemu samemu, ki ima lepo vsotico tisočakov, za katero je ogoljufal svoje upnike. Karabinierja pa sta dobila za svojo lahkovernost vsak po šest mesecev ječe.

Dražila pisateljev.

Victor Cyril, odličen pisec, je tik pred smrtjo dovršil spis, ki ga je **Revue Universitaire** natisnila 15. svečana: »Vpliv možganskih dražil na velike pisatelje«. Tu popisuje znanega Hoffmanna (umrl 1822), ki je kot vinski bratec obolel na hrbtnem mozgu ter umrl v strašnih halucinacijah in prividih. Američan Edgar Poe (1809—1849) iz Bostona je bil velika žrtev alkohola in opija. Potem poet P. Verlaine (1844—1896), ki ga je »zelena vila«, t. j. absint, učarala in mu izpila dušo. Th. Gautier in Baudelaire sta se vdajala hašišu. Hašiš je arabska beseda, ki znači konopljo, potem pa tudi razburljivi sok indijske konoplje. Ta strup je uživala zlasti v velikih množinah muslimanska verska sekta Ismajlijanov ali Ašišinov v 11. stoletju, ki je v svoji blaznosti počenjala razne grozovitosti, tako da je njen naziv v obliki »assassino« in »assassin« prešel na Italijansko oziroma Francosko v pomenu »morilec«. — Najznamenitejši opiuman je pač Anglež Thomas Quincey po svojem življenju in spisu. Jean Lorrain je umrl od strasti za

oter. G. de Maupassant pa je bil morfino-otero-kokainoman... Naš Ivan Cankar pa, da ga ni ugonobila zlata vinska kaplja, bi se bil danes morda moral otepati napadov mlade »Kritike«.

Čisto slovstvo.

Paul Valéry, Valéry Larbaud in Léon-Paul Fargue so začeli izdajati razkošno, jako hermetično smotro za »čisto književnost«. Kneginja De Bassiano jim je pa za pokrovitelja. V francoskem slovstvu ga ni obzornika, ki bi bil bolj zaprt in zapet, bolj zaupen, bolj malobrižen za uspeh in prodajo nego ta. Po teh nekaterih potezah malce spominja na novo ljubljansko »Kritiko«. Naslov ji je pa Commerce. Pomen je vsekakor dvojen: izraža namreč prijateljske vezi med umstveniki, izbor redkih sorodnih duš, ki smejo sodelovati, na drugi strani pa znači z antifrazo, da se ta literatura ne daje naprodaj in da »občinstvo tu nima dostopa«.

Francosko trgovinsko ministrstvo je šlo na limanice. Zavedeno po nazivu, je hitro podpisalo naročnino!

Vaški paša. Vse rusko časnikarstvo se bavi s procesom zoper Ovšanikova. Ta proces je razkril iznova gnjilobo boljševiškega režima. — Pred štirimi leti je prišel v vas širkovko komunist Ovšanikov. Nikdo ni vedel, kdo je. Dejstvo, da je komunist, je zadostovalo, da so mu bili kmetje hlapčevsko pokorni. Postal je občinski tajnik, toda župan — v sovjetski Rusiji ga imenujejo predsednik sovjeta — se mu je pokoraval kakor vsi drugi. »Ker je bil komunist in me je mogel vtakniti vsak čas v jamo,« je izjavil župan pred sodiščem. Pri sodišču se je ugotovilo, da je dal Ovšanikov res izkopati jamo, v katero so metali kmete, ki so morali ostali notri po več dni — dokler se je pač občinskemu tajniku poljubilo. Jama je bila pokrita z deskami. Državni distriktni policijski komandant Lavecky je vedel za početje tajnika, ni pa moža stavil radi tega na odgovor, marveč je prisili kmete, da so Ovšanikova izvolili »enoglasno« za župana. — Kot župan je izkoriščal Ovšanikov svoje stališče prav temeljito na ta način, da je iztirjaval od kmetov vsakovrstne davke in prostovoljne prispevke za vse mogoče boljševiške institucije, o katerih se kmetom niti sanjalo ni. Seveda je šel denar v njegov žep. Napravil se je sam za geometra in izvedenca za agrarne zadeve. Kot tak je prisilil mnogo kmetov, da so mu odstopili svojo zemljo v zameno za slabejšo. Kmetom, ki mu niso bili simpatični je posestva enostavno konfisciral ter jih dal takim, ki so mu prinašali darila. Sodnik je vprašal kmete, zakaj so vse to mirno trpeli, in se niso pritožili. Odgovorili so: »Pri komu naj bi se bili pritožili? On je vendar član komunistične stranke! Komunist sme storiti, kar hoče!« In res je bilo tako. Nekoč se je pritožil neki kmet zoper Ovšanikova. Poslali so ga s policijo domov. Moral je pasti pred Ovšanikom na kolena, poljubljati njegove škornje ter ga prositi odpuščanja. S kmeti je delal Ovšanikov naravnost brezobzirno. Pretepal jih, za batine pa so morali celo plačevati gotovo pristojbino. Končno pa je naletel Ovšanikov vendarle na nasprotnika, kateremu je podlegel. To je bil neki Lapicki, selkor (vaški korespondent sovjetskega časopisja). Ta je Ovšanika zavidal za avtokratsko pozicijo. Zato sta se sprla in Lapicki je sklical nekaj kmetov ter jih pregovoril, da so poslali pismene pritožbe zoper Ovšanikova na oblasti. Policijski šef Lavecki je dal nato Lapickega aretovati. Obdolžili so ga, da se je dal podkupiti. Priče so dobili na ta način, da so aretovali par kmetic ter jih prisilili z revolverji v rokah, da so podpisale listino, v kateri so izjavile, da so selkorja podkupile. Toda Lapicki je imel protektorje in posrečilo se mu je, spraviti Ovšanikova in njegove tovariše pod obtožbo, tako da sede sedaj mesto njega oni v ječi in čakajo sodbe. Niso pa obtoženi, da so trpinčili kmete že več let, marveč da so razžalili selkorja. Izkazalo se je, da je bil Ovšanikov pod carskim režimom policijski agent ter je kot tak pomagal preganjati boljševike, toda take metamorfoze so v sovjetski Rusiji zelo pogoste.

*

Lord Northcliffe, ki ni mogel nikoli mirovati v svojem kratkem življenju, nima še zdaj pokoja. Vsaj prijatelja Swaffer in miss Owen pravita, da sta neprestano v spiritističnem stiku z njim. Vedno se izve od njega kaj novega, zadnjič n. pr. je dejal dnevniku Daily Mail: »Preveč malih oglasov... Članki predolgi...«

Čeprav je še zvest svojemu pojmovanju časnikarstva, je vendar ognjeviti lord nekam izpremenil svoje politične nazore. Postal je miroljub in prepričan privrženec društva narodov. Z nikomer se ne mara več vojskovati, niti s socialisti. »Socializem je sila, ki je ne smemo zatirati,« je rekel.

Drugič zopet se je izjavil: »V svojem življenju sem napravil precej pogreškov in pomot. Osobito mi je žal, ker sem grdo ravnal z Lloydom George-om.« Zategadelj se mnogi Angleži vprašujejo, ali ni lord Northcliffe v peklu, ker obžaluje, da se je sprl z vragom.

Izdajatelj:
dr. Josip Hacin.
Glavni in odgovorni urednik:
Železnikar Aleksander.
Tiska tiskarna »Merkur« v Ljubljani.

Ustanovljeno leta 1879. Telefon št. 553.

Ključavničarstvo

AVGUST MARTINČIČ

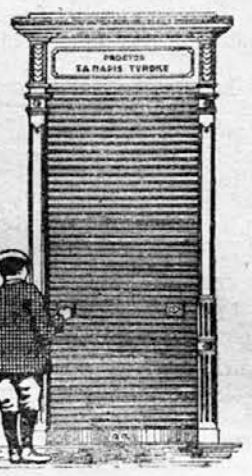

prvo in edino podjetje za napravo jeklenih valčnih zastorov v Sloveniji

priporoča napravo novih valčnih zastorov in popravo istih po konkurenčnih cenah ter ima vse pripadajoče blago stalno na skladišču.

Izdeluje in se priporoča za naročilo

solnčnih plaht, okrižij vsake vrste od priproste do najbogatejše izpeljave. škarjasta omrežja, železja za štedilnike, ventilacije raznih vrst, razna okovja, železna vrata in okna, okrogla železna stopnišča, predpečnike iz železa in bakra i. t. d.

Stalna zaloga štedilnikov v priznani vestni in solidni izvršitvi!

S spoštovanjem Avgust Martinčič
Ljubljana, Rimska c. 14.

Jack London: (43)

Burni doživljaji.

Roman z južnega morja.

— To je »Minerva«, — je rekla Joana odločno.

— Kako to veste? — je vprašal Sheldon, ki ni zaupal njeni trditvi.

— Predvsem je to dvojadrnica; dalje bi pa tudi takoj spoznala rožljanje njenih sprednjih kladic, — ki so prevelike za dvigalne vrvi na »Marthi«. —

Temna postava je stopala od pobrežnih vrat, kjer je bila opazovala ladjo, čez dvorišče.

— Ali ste vi, Utami? — je poklicala Joana.

— Ne, gospodična, jaz sem Matapun, — se je glasil odgovor.

— Katera ladja je to?

— Jaz misliti »Minerva«.

Joana je zmagoslavno pogledala Sheldona, ki se ji je poklonil.

— Če pravi Matapun, bo že res, — je zamrmral.

— Če pa pravi to Joana Lacklandova, potem dvomite, — je vzkliknila, — enako, kakor dvomite o njenih zmožnostih, da bi mogla biti kapitanka. Toda to je postranska stvar. Nekoč pa boste še obžalovali svojo neuljudnost. Glejte, že spuščajo čoln in v petih minutah podamo roko Christianu Youngu.

La Capern je prinesel steklenice in cigarete in neizogibni whisky s sodovko; predno je minulo pet minut, so zaškripala vrata in Christian Young je ožgan in opaljen od solnca mirno prišel po stopnjicah bungalowa ter se približal družbi na verandi.

XVI. POGLAVJE.

Dekle, ki še ni doraslo.

Cristian Young je, kakor običajno, prinesel novice. Poročila o pijančevanju v Guontu, vest o s puškami oboroženih črncih, o zadnjih umorih na Malaiti in končno najvažnejšo novico, da je ladja Matomba na Shortlandu nasedla na skalo in da bo tam čakala, dokler ne bo popravljena.

— Če hočete odpotovati v Sidney, vas opozarjam da odpluje jutri popoldan ladja »Upolu«, ki pluje to pot naravnost v Sidney, — je rekel Young. — Pluje tja radi popravil in jutri popoldne okrog pete ure jo lahko dohitite — te vesti imam od prvega častnika na ladji.

— Toda jaz moram najprej na Guontu — je rekla Joana. — Tam moram nekatere stvari nakupiti. V Sidneyu vendar ne morem nastopati v teh oblekah, ki sem si jih sešila iz zaves na Berande. Takoj odpotujem, čez eno uro. Lalaperu, pripeljati sem Adam Adama. Reči Orkfiriju, naj naloži v ribiški čoln živila.

Nato je vstala ter pogledala Sheldona.

— Vi pa, prosim, odredite, naj dečki odnesejo ribiški čoln na obrežje. — Čez eno uro odrinem.

Sheldon in Tudor sta pogleda na svoji uri.

— Z vami pojdem — je izjavil Sheldon.

— Dovolite, da vas popeljem tja na »Minervi« — je rekel Young.

Ona pa je s smehom odkimala.

— Odpeljem se na ribiškem čolnu. Vam, gospod Sheldon, ne morem dovoliti, da bi iz dvomljive uslužnosti zapustili Berande in svoje delo. Če mi ne dovolite postati kapetanka, vam tudi jaz ne dovolim, potikati se po morju kot varuh mladih žen, ki ne potrebujejo varstva. Kar se pa vas tiče, kapitan Young, veste prav dobro, da ste šele danes zjutraj odpluli iz Gounta in da morate iti na Marau ter da morate, kakor ste to sami omenili, odpluti že v dveh urah.

— Kaj pa, če bi vas radi varnosti spremljal jaz? — je vprašal Tudor.

— Ne, ne in stokrat ne, — je vzkliknila. — Vi imate vsak svoj opravek, jaz pa svojega. Tu si poglejte mojega spremljevalca — in še sedem takih imam.

Adam Adam je stal poleg nje, višji od nje in tudi višji od ostalih treh belokožcev. Tesna volnena srajca, ki jo je imel na sebi, ni mogla prikriti njegovih orjaških mišic.

— Poglejte njegovo pest — je dejal Tudor. — Ne bi si želel, da me udari.

In Joana se je zasmejala, spominjajoč se nekega doživljaja. — Videla sem ga, kako je udaril kapitana neke švedske ladje. Adam je udaril samo enkrat in mu je zlomil roko. Ali se spominjate, Adam?

Veliki Tahičan se je zasmejal ter je pritrdil.

— V eni uri odrinemo na ribiškem čolnu ter se odpeljemo na Gountu, veliki brat — mu je rekla Joana. — Povejte to vsem svojim bratom, da bodo pripravljeni. Dohiteli bomo Upolu, ki pluje v Sidney. Vi pojdete z menoj ter se vrnete z novo dvojadrnico na Salomonske otoke. Vzemite s seboj po dvoje srajc in hlač. Tam je precej hladno. Puške pustite tu.

Eno uro kasneje so se trije možje poslavljali na obali od Joane. Dala je znamenje in čoln je odrinil s šestimi možmi pri veslih, dočim je bil sedmi spredaj, Adam Adam pa je držal ročaj krmila. Joana je stala zadaj in je opetovano klicala: z Bogom! Njena vitka postava, vtesnjena v jopič, opasana z dolgim Coltonovim revolverjem in njen ostro zarisan deški obraz pod Stetsonovim klobukom, ki ni mogel zakrit njenih bujnih las, se je jasno odražala od obzorja.

MALI OGLASI

Cene oglasom do 20 besed Din 5·—, vsaka nadaljna beseda 50 para.

19 let

priznane, »Larucin« pilule najsigurneje ozdravijo kapavico (Tripper). — Dobiva se po vseh lekarnah po 20 Din škatlja. Po pošti razpošilja lekarna Blum, Subotica.

Čebulček in česen nudi najceneje Sever & Komp., Ljubljana.

Mesečno sobo

išče novinar. Ponudbe na upravo lista pod »Takoj«.

Krajevne zastopnike sprejema

večja zavarovalna družba pod zelo ugodnimi pogoji. Pismene ponudbe pod »Zavarovalnica« na »Publicitas« d. d., Ljubljana.

Fakture inkasira

spomine izvršeju in terjatve vnovčuje z cediranjem Gospodarska pisarna, družba z o. z. v Ljubljani, Wolfova ulica 1/II.

Samostojna gospodična

želi poročiti uradnika v starosti do 50 let. — Ponudbe prosi na upravo lista pod: »Nada«.

Kupi se

malo posestvo v bližini mesta Ljubljane, pripravno za obrt. — Ponudbe na upravo lista pod »Kupec«.

Na dobro

a ceno domačo hrano se sprejme eš gospodov in gospodičen. Naslov se izve v upravi lista.

Samostojna

inteligentna gospodična prikupljive zunanjosti želi znanstva s izobraženim, značajnim, odličnim dobro situiranim gospodom od 40 do 50 let v svrho eventuelne ženitve. Le resne ponudbe pod »Slučaj« na upravo lista.

Elegantna

spalnica, nova kompletna, jesenova politirana, se takoj ugodno proda. Naslov pove uprava.

Gradbeno podjetje

Ing. Dukić in drug

Ljubljana, Bohoričeva ul. št. 24

Telefon štev. 560

se priporoča za vsa v to stroko spadajoča dela.

Razširjajt „Naaodni Dnevnik"!

Kapitalisti!

Večja tovarna v Sloveniji, tako vpeljana, da ne more toliko izdelati, kolikor ima naročil, brez konkurence, želi povečati obrat. Potreben kapital 500.000 Din proti vknjižbi ali pristop kot družabnik z osebnim sodelovanjem. Sprejme se tudi inostranski kapital. Uspešno posredovanje se honorira po dogovoru. Ponudbe na upravo lista pod: »Tovarna 125«.

Knjigovodstva

vpeljuje in revidira ter sestavlja in revidira bilance po lastnih strokovnjakih Gospodarska pisarna, družba z o. z. v Ljubljani, Wolfova ulica štev. 1 II.

„Opeka"

prvovrstne zidake priporoča opekarna

„EMONA" D. D.

v Ljubljani — Tovarna na Viču (Brdo) — Pisarna v Pražakovi ulici 3, prtličje.

H. Murger

Bohème

enega najbolj zanimivih romanov svetovne literature, nudi za izredno nizko ceno: broširano Din 35·—, vezano Din 42·—

ZVEZNA KNJIGARNA
Marijin trg 8.

Najboljši šivalni stroj je edino le

Josip Petelinc-a

znamka

Gritzner in Adler

za rodbino, obrt in industrijo

Ljubljana blizu Prešernovega spomenika

Pouk v vezenju brezplačen. Večletna garancija.

Delavnica za popravila

Na veliko Telefon 913 Na malo

Oglašajte v „Narodnem Dnevniku".